

IZVJEŠTAJ

---

o objavljivanju podataka i informacija

Komercijalne banke a.d. Banja Luka na dan 31.12.2019. godine

Broj izveštaja

Šifra dokumenta

Datum izveštaja

SADRŽAJ

1.	OPŠTE INFORMACIJE O BANCI	3
2.	VLASNIČKA STRUKTURA I ORGANI UPRAVLJANJA BANKOM	3
2.1.	Pregled vlasničke strukture i organa upravljanja Bankom na dan 31.12.2019.g.....	3
2.2.	Politike za izbor i procjenu članova organa upravljanja bankom	3
2.3.	Organizovanje funkcije interne revizije i rukovodioca interne revizije.....	5
2.4.	Spoljni revizor banke	6
3.	POLITIKE NAKNADA	6
3.1.	Postupak odlučivanja koji se primjenjuje pri određivanju politike naknada	6
3.2.	Informacije o vezi između plate i uspješnosti, tj. o korelaciji između naknada, uspješnosti i rizika za sve zaposlene	6
3.3.	Infomacije o odnosu između fiksnog i varijabilnog dijela naknada	7
3.4.	Informacije o kriterijumima uspješnosti na kojima se zasnivanju prava na akcije, opcije ili varijabilni dio naknade.....	7
3.5.	Opis, kriterijuma i obrazloženja varijabilnog dijela naknade koji isplaćuje Banka	8
4.	PODACI I INFORMACIJE KOJI SE ODOSE NA STRATEGIJU I POLITIKE ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA BANKE	9
4.1.	Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima.....	9
4.2.	Politike upravljanja rizicima.....	16
4.2.1.	Kreditni rizik	16
4.2.2.	Rizik likvidnosti	17
4.2.3.	Kamatni rizik	18
4.2.4.	Devizni rizik.....	19
4.2.5.	Operativni rizik	20
4.2.6.	Environmentalni rizici & DAK	20
4.2.7.	Rizik ulaganja	21
4.2.8.	Rizik zemlje.....	21
4.3.	Postupci utvrđivanja i procjene rizika, program testiranja otpornosti na stres	22
4.4.	Organizaciona struktura Funkcije upravljanja rizicima.....	23
4.5.	Opis sistema za mjerenje i izvještavanje rizika.....	23
4.6.	Politike u vezi sa sistemskim i redovnim provjerama strategija upravljanja rizika, kao i o praćenju efikasnosti zaštite i smanjenja rizika, koji proizilaze iz poslovnog modela banke.....	24
4.7.	Adekvatnost sistema upravljanja rizicima u odnosu na rizičan profil, poslovnu politiku i strategiju.....	24
4.8.	Tehnike ublažavanja kreditnog rizika.....	25
4.9.	Opis načina na koji se obezbjeđuje informisanje organa upravljanja banke o rizicima	25
5.	KAPITAL I KAPITALNI ZAHTEVI BANKE	25
5.1.	Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala	28
5.2.	Kreditni rizik i tehnike smanjenja kreditnog rizika	30
5.2.1.	Obezvredjenje plasmana.....	30
5.2.2.	Finansijska poluga	37
6.	LIKVIDNOSNI ZAHTEVI	38
7.	IZLOŽENOST BANKE PO OSNOVU ULAGANJA	40
8.	KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI.....	40
9.	INTERNA PROCJENA ADEKVATNOSTI KAPITALA - ICAAP	41
10.	PODACI O BANKARSKOJ GRUPI.....	44
11.	ZALOŽENA I NEZALOŽENA IMOVINA.....	44

1. OPŠTE INFORMACIJE O BANCIMA

Komercijalna banka a.d. Banja Luka je osnovana u septembru 2006. godine i dana 15. septembra 2006. godine upisana u sudski registar Rješenjem Osnovnog suda u Banja Luci.

Najveći akcionar Banke je Komercijalna Banka AD Beograd (99,99%).

Na dan 31. decembar 2019. godine, organizacionu strukturu Komercijalne banke a.d. Banja Luka čine Centrala u Banjaluci u ulici Jevrejska br. 69, kao i 10 filijala i 9 agencija na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Banka je registrovana u BiH za obavljanje platnog prometa i kreditnih i depozitnih poslova u zemlji i inostranstvu i u skladu sa propisima Republike Srpske, dužna je da posluje na principima likvidnosti, solventnosti i rentabilnosti.

2. VLASNIČKA STRUKTURA I ORGANI UPRAVLJANJA BANKOM

2.1. Pregled vlasničke strukture i organa upravljanja Bankom na dan 31.12.2019.g.

Vlasnička struktura			
Red.br.	Ime/naziv akcionara koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu (redoslijed po veličini učešća)	% učešća	
		Obične akcije	Prioritetne akcije
1.	Komercijalna Banka AD Beograd	59 999 akcija, odnosno 99,998333 % učešća	

Članovi Nadzornog odbora		
Red.br.	Ime i prezime	
1.	Dr Vladimir Medan, predsjednik	http://www.kombank-bl.com/nadzorni-odbor
2.	Miroslav Perić, član	http://www.kombank-bl.com/nadzorni-odbor
3.	Una Sikimić, član	http://www.kombank-bl.com/nadzorni-odbor
4.	Dejan Mikerević, član	http://www.kombank-bl.com/nadzorni-odbor
5.	Veselin Kotur, član	http://www.kombank-bl.com/nadzorni-odbor

Članovi Uprave Banke		
Red.br.	Ime i prezime	Kratka biografija (ili link na mjesto na kojem je objavljeno)
1.	Dr Boško Mekinić, predsjednik	http://www.kombank-bl.com/uprava-banke
2.	Mr Dragana Vujičić Stefanović, član	http://www.kombank-bl.com/uprava-banke
3.	Siniša Smiljanić, član	http://www.kombank-bl.com/uprava-banke

2.2. Politike za izbor i procjenu članova organa upravljanja bankom

Skupština Komercijalne Banke AD Banja Luka na prijedlog Uprave Banke i Nadzornog odbora usvaja Politiku i proceduru o procjeni članova Nadzornog odbora Komercijalne Banke AD Banja Luka, a Nadzorni odbor na prijedlog Uprave Banke usvaja Politiku i proceduru o procjeni predsjednika i članova Uprave, sekretara i nosioca ključnih funkcija.

Skupština Banke Politikom i procedurom o procjeni članova Nadzornog odbora KBBL uređuje sljedeće:

- ✓ nadležnosti i odgovornosti za sprovođenje procjene članova Nadzornog odbora i informisanje akcionara o uslovima za obavljanje funkcije člana Nadzornog odbora.

Uprava Banke:

- blagovremeno informiše akcionara:
- uslovima za obavljanje funkcije člana Nadzornog odbora i kriterijume koje to lice mora da ispunjava za obavljanje te funkcije, prije njegovog izbora;
- o blagovremenom predlaganju lica za člana Nadzornog odbora kako bi se osigurao kontinuitet rada Nadzornog odbora i to najkasnije šest mjeseci pre isteka mandata člana Nadzornog odbora;
- sagledava potpunost dokumentacije koju je dostavio kandidat i obavještava kandidata i akcionara o kompletnosti/nekompletnosti dokumentacije odnosno o ispunjenju uslova u smislu propisa;
- dostavlja ABRS zahtjev za dobijanje prethodne saglasnosti za izbor članova Nadzornog odbora uz propisanu dokumentaciju.

Nadzorni odbor:

- razmatra obavještenje komisije o sprovedenom postupku procjene kandidata;
- sprovodi postupak procjene i ponovne procjene člana Nadzornog odbora u skladu sa ovom Politikom i definiše mjere ukoliko su potrebne;
- razmatra prijedlog komisije koja je sprovedla ponovni postupak procjene i preduzima mjere u skladu sa tim prijedlogom;
- dostavlja Skupštini Banke prijedlog za imenovanje odnosno razrješenje člana Nadzornog odbora sa potrebnim obrazloženjem.

Skupština Banke:

- Razmatra prijedlog za imenovanje odnosno razrješenje člana Nadzornog odbora i:
  - donosi odluku o imenovanju odnosno razrješenju ili
  - ukoliko ocijeni da sprovedeni postupak procjene nije adekvatan odnosno ne sadrži dovoljno podataka za odlučivanje, vraća Nadzornom odboru na ponovni postupak procjene.
- interni postupak koji se primjenjuje kod procjene i mjere koje se preduzimaju nakon sprovedene procjene,
- postupak procjene članova Nadzornog odbora u toku obavljanja funkcije izabranih članova Nadzornog odbora - godišnji postupak samoprocjene Nadzornog odbora i procjene pojedinačnih članova Nadzornog odbora u skladu sa odlukom ABRS;
- predlaže Akcionarima da obrazuje komisiju radi sprovođenja postupka ponovne procjene zbog određenog slučaja kada sazna za činjenice koje su od značaja za ugled člana Nadzornog odbora odnosno razlozima za osnovanu sumnju u njegov ugled, uz procjenu kako će to narušavati ili bi moglo narušavati podobnost tog člana Nadzornog odbora, a u skladu sa odlukom ABRS koja to uređuje.
- slučajevi kada je potrebno vršiti ponovnu procjenu podobnosti uključujući i mjere za utvrđivanje postojanja takvih slučajeva,
- sposobnosti, vještine i ostali uslovi potrebne za obavljanje funkcije člana Nadzornog odbora,
- dokumentacija koju član Nadzornog odbora dostavlja Banci u svrhu sprovođenja procjene,
- obaveza obavješćavanja o promjenama koje utiču na podobnost za obavljanje funkcije,
- uslovi i načini dodatnog usavršavanja članova Nadzornog odbora, a prema potrebama za profesionalnim razvojem članova Nadzornog odbora
- definisanje lica, načina i rokova za obavješćavanje Agencije za bankarstvo Republike Srpske o postupanju u skladu sa odredbama ove Politike.

Nadzorni odbor Politikom i procedurom o procjeni članova Uprave, sekretara i nosioca ključnih funkcija KBBL uređuje sledeće:

- nadležnosti i odgovornosti za sprovođenje procjene kandidata za predsjednika i članove Uprave, Sekretara Banke i nosioca ključnih funkcija,

Nadzorni odbor Banke:

- utvrđuje da li je kandidat dobar za predsjednika i člana Uprave Banke, Sekretara banke odnosno nosioca kontrolnih funkcija na osnovu izvještaja komisije za sprovođenje postupka procjene kandidata,
- imenuje komisiju za sprovođenje postupka ponovne procjene predsjednika i člana Uprave Banke, Sekretara Banke odnosno nosioca kontrolnih funkcija u odnosu na relevantan slučaj, saglasno propisima ABRS,
- u slučaju da procijeni da imenovani predsjednik i član Uprave Banke, Sekretar Banke odnosno nosioc kontrolnih funkcija više nije dobar, donosi mjere u skladu sa ovom Politikom,
- nadzire sprovođenje ove Politike.

Uprava Banke:

- blagovremeno informiše Nadzorni odbor o sljedećem:
  - uslovima za obavljanje funkcije predsjednika i člana Uprave Banke, Sekretara Banke i nosioca kontrolnih funkcija i kriterijume koje to lice mora da ispunjava, prije njegovog izbora, a u skladu sa propisima i aktima Banke,
  - isteku mandata predsjednika i člana Uprave Banke i blagovremenom predlaganju kandidata za člana Uprave Banke kako bi se osigurao kontinuitet rada Uprave Banke, i kandidata za Sekretara Banke i nosioca kontrolnih funkcija, i to najkasnije šest mjeseca pre isteka mandata imenovanog lica,
  - razlozima i okolnostima koji zahtijevaju sprovođenje postupka imenovanja nosioca kontrolnih funkcija.
- utvrđuje da li je kandidat dobar za više rukovodstvo na osnovu izvještaja komisije za sprovođenje postupka procjene kandidata,
- imenuje komisiju za sprovođenje postupka ponovne procjene višeg rukovodstva u odnosu na relevantan slučaj, saglasno propisima ABRS,
- u slučaju da procijeni da imenovani direktor sektora, direktor filijale ili šef službe više nije dobar donosi mjere u skladu sa ovom Politikom,
- dostavlja ABRS zahtjev za dobijanje prethodne saglasnosti za imenovanje predsjednika i članova Uprave Banke uz propisanu dokumentaciju.

- interni postupak koji se primjenjuje kod procjene kandidata za predsjednika i članove Uprave, Sekretara Banke i nosioca ključnih funkcija i mjere koje se preduzimaju nakon sprovedene procjene,

Nadzorni odbor utvrđuje podobnost kandidata za:

- predsjednika i člana Uprave Banke prije podnošenja zahtjeva za izdavanje prethodne saglasnosti ABRS za imenovanje Uprave Banke,
- Sekretara Banke,
- nosioca kontrolnih funkcija na osnovu na osnovu izveštaja Uprave Banke.
- slučajevi kada je potrebno vršiti ponovnu procjenu podobnosti uključujući i mjere za utvrđivanje postojanja takvih slučajeva,
- spособnosti, vještine i ostali uslovi potrebne za obavljanje funkcije predsjednika i članove Uprave, Sekretara Banke i nosioca ključnih funkcija,
- dokumentacija koju predsjednik i članovi Uprave, Sekretar Banke i nosioci ključnih funkcija dostavljaju Banci u svrhu sprovođenja procjene,
- obaveza obavještavanja o promjenama koje utiču na podobnost za obavljanje funkcije,
- uslovi i načini dodatnog usavršavanja predsjednika i članove Uprave, Sekretara Banke i nosioca ključnih funkcija, a prema potrebama za njihovim profesionalnim razvojem,
- definisanje lica, načina i rokova za obavještavanje Agencije za bankarstvo Republike Srpske o postupanju u skladu sa odredbama ove Politike.

Nosiocem ključnih funkcija u smislu ove Politike smatraju se:

- nosioci kontrolnih funkcija (funkcija interne revizije, funkcija upravljanja rizicima i funkcija kontrole usklađenosti poslovanja), više rukovodstvo (direktori sektora, direktori filijala i šefovi službi koje su u direktnoj nadležnosti Uprave Banke).

Pregled članova Odbora za reviziju:

Članovi Odbora za reviziju		
Red.br.	Ime i prezime	Učestalost zasjedanja
1	Dragana Romandić, predsjednik	Sjednice se održavaju minimum jednom kvartalno a po potrebi i češće.
2	Igor Krsmanović, član	
3	prof. dr. Dragana Bašić, član	

Pregled članova ostalih odbora koje je uspostavio Nadzorni odbor:

Članovi ostalih odbora Nadzornog odbora, ukoliko su uspostavljeni u Banci		
	ALCO odbor	Učestalost zasjedanja
1.	Dr Boško Mekinjić, predsjednik	Sjednice se održavaju jednom mjesečno a po potrebi i češće
2.	Mr Dragana Vujčić Stefanović, član	
3.	Siniša Smiljanić, član	
4.	Sladana Kudra član	
5.	Vesna Stokanić, član	

2.3. Organizovanje funkcije interne revizije i rukovodioca interne revizije

Interna revizija Banke organizovana je na način da postoje sistematizovana 3 radna mjesta u skladu sa Pravilnikom o sistematizaciji Banke i to: Rukovodilac kontrolne funkcije interne revizije – Glavni interni revizor i 2 Interna revizora. Navedena 3 radna mjesta su popunjena sa sva tri izvršioca, svi izvršioci imaju odgovarajuće stručno i profesionalno iskustvo, kao i veliko radno iskustvo u obavljanju interne revizije. Interna revizija veliku pažnju posvećuje kontinuiranim edukacijama (internim i eksternim edukacijama). Revizori prisustvuju seminarima koje organizuje Savez računovođa i revizora RS kao i druga profesionalna tijela sa ciljem postizanja određenog nivoa specijalizacije u procesu minimiziranja rizika u Banci, tj. na bazi iskustva, promjena u okruženju, poznavanja nedostataka u funkcionisanju procesa unutar Banke i ostalo, da se spoznaju postojeći i/ili potencijalni rizici kojima je Banka izložena.

Glavni interni revizor posjeduje određena profesionalna zvanja iz oblasti revizije i računovodstva kao što su: licenca ovlaštenog internog revizora i sertifikat ovlaštenog računovođe, sertifikat o osposobljenosti za obavljanje poslova eksterne ocjene kvaliteta interne revizije (stečen maja 2018.g.), zvanje Ovlaštenog procjenjivača (stečeno u decembru 2019. god.) a do kraja 2020.g. ili polovine 2021.g. predviđeno je i sticanje Licence za ovlaštenog revizora.

Glavni interni revizor je član – Predsjednik Komisije za internu reviziju pri Udruženju banaka BiH. Profesionalne Komisije koje su formirane od strane Udruženja banaka BiH su od velike pomoći bankama za postizanje nekih dugoročnih ciljeva, a prije svega su velika pomoć pri regulisanju tj. unapređenju lokalne regulative, a u skladu sa Međunarodnom regulativom.

Interne revizije se vrše u skladu sa Planom rada koji je usvojen od strane Nadzornog odbora i Odbora za reviziju na kraju svake godine, a za iduću godinu. Sprovođenje pojedinačnih planiranih revizija uključuje analizu relevantnog regulatornog okvira i internih akata koji su također predmet kontrole, identifikovanje postojećih i/ili potencijalnih rizika kojima je Banka izložena, davanje preporuka nadležnim organizacionim dijelovima Banke za sprovođenje korektivnih mjera radi eliminisanja identifikovanih rizika i izvještavanje o uočenim propustima koji za posljedicu mogu imati preduzimanje mjera prema Banci.

Rukovodilac interne revizije ima obavezu da izvjesti Nadzorni odbor i Odbor za reviziju i to o sljedećem:

- sumarnim rezultatima revizija izvršenih tokom posmatranog perioda;
- ključnim nalazima interne revizije i preduzetim aktivnostima;
- stepenu primjene preporuka;
- svim bitnim izmjenama u dijelu organizacije i poslovanja funkcije interne revizije;
- veza sa aktivnostima nadzornih organa (revizije ili druge tačke koje se tiču regulatora).

2.4. Spoljni revizor banke

Za spoljnog revizora za 2019. godinu Banka je imenovala eksternog revizora - Ernst&Young doo Sarajevo.

3. POLITIKE NAKNADA

3.1. Postupak odlučivanja koji se primjenjuje pri određivanju politike naknada

Nadzorni odbor Banke je u 2018. godini na jednoj sjednici odlučivao o Politici naknade zaposlenih u KBBL (26.12.2018.), a Skupština banke je na sjednici održanoj 22.04.2019. godine dala saglasnost na Politiku naknada zaposlenih u KBBL.

Nadzorni odbor Banke donosi odluke o:

- ukupnom iznosu varijabilnih naknada koje će Banka isplatiti zaposlenima za određenu poslovnu godinu, uzimajući u obzir sve vrste rizika kojima je banka izložena ili bi mogla biti izložena;
- gornjoj granici odnosa fiksnog i varijabilnog dijela ukupne naknade iznad koje isplata varijabilnih naknada nije dopuštena;
- naknadama članovima Uprave Banke i rukovodilaca kontrolnih funkcija na pojedinačnom osnovu, te zaposlenih kod kojih je ugovorom određen varijabilni dio naknade – bonus;
- smanjenju ili ukidanju varijabilnih naknada zaposlenima, uključujući aktiviranje odredbi o malusu ili povratu naknada, ako dođe do narušene uspješnosti ili ostvarivanja gubitka Banke;
- drugim pravima i obavezama u skladu sa ovom Politikom naknada i Odlukama Agencije.

Varijabilna naknada se isplaćuje po donošenju odluke Skupštine o usvajanju završnog računa i to sa isplatom plate za mjesec u kojem se donese odluka Skupštine.

Izuzetno, Skupština Banke daje saglasnost na Politiku naknada i na odluku o maksimalnom iznosu varijabilnog dijela naknada koje će Banka isplatiti svim zaposlenima Banke za određenu poslovnu godinu, te donosi odluku o varijabilnom dijelu naknada članovima Uprave Banke.

Skupština Banke donosi odluku o naknadama Nadzornog odbora.

3.2. Informacije o vezi između plate i uspješnosti, tj. o korelaciji između naknada, uspješnosti i rizika za sve zaposlene

Predsjednik Uprave Banke i članovi Uprave Banke osim fiksnog iznosa plate, mogu ostvariti i varijabilni dio naknade – pravo na bonus za uspješnost u radu i/ili naknadu po osnovu učešća u dobiti, a zavisno od sljedećih kriterijuma:

- ostvarenih rezultata poslovanja Banke;
- ocjene radnog učinka pojedinačno svakog člana Uprave Banke od strane Nadzornog odbora.

Ukoliko se Bonus u cijelini ili djelimično isplaćuje kao naknada po osnovu učešća u dobiti, uslov za takvu isplatu je da Skupština Banke, po usvajanju izvještaja o poslovanju Banke donese odluku kojom se utvrđuje pravo i iznos neto dobiti koji se raspoređuje zaposlenima kao nagrada iz dobiti.

Nagrada iz dobiti se može isplatiti članu Uprave Banke samo ako mu je po osnovu radnog učinka za poslovnu godinu za koju se isplaćuje dobio ocjenu "A,"B,ili "C".

Član Uprave Banke može da stekne pravo na isplatu Bonusa samo ukoliko Banka ostvari neto dobit planiranu Biznis planom za poslovnu godinu za koju se utvrđuje ovo pravo i ako ostvari strateške ciljeve Banke za tu poslovnu godinu, koji mogu biti kako finansijski tako i nefinansijski.

Pravo na varijabilni dio naknade zaposleni koji nisu obuhvaćeni mogu ostvariti zavisno od sljedećih kriterijuma:

- ostvarenih rezultata poslovanja Banke;
- ostvarenih rezultata poslovanja organizacione jedinice u kojoj je određeni zaposleni obavljao poslove u posmatranom periodu;
- ocjene radnog učinka zaposlenog na godišnjem nivou.

Zaposleni može da stekne pravo na isplatu varijabilnog dijela naknade na godišnjem nivou samo ukoliko Banka ostvari neto dobit planiranu Biznis planom za poslovnu godinu za koju se utvrđuje ovo pravo i ako ostvari strateške ciljeve Banke za tu poslovnu godinu, koji mogu biti kako finansijski tako i nefinansijski.

Zaposleni može da stekne pravo na isplatu varijabilnog dijela naknade samo ukoliko organizacione jedinice u kojoj je određeni zaposleni obavljao poslove u posmatranom periodu ispunio ciljeve definisane Biznis planom za poslovnu godinu za koju se utvrđuje ovo pravo.

Zaposleni može da stekne pravo na isplatu varijabilnog dijela naknade samo ako mu je po osnovu radnog učinka utvrđena ocjena "A", "B" ili "C" za učinak u poslovnoj godini za koju se utvrđuje ovo pravo i u skladu sa odredbama Uputstva o ocjeni radnog učinaka u Banci.

Zaposleni na koje se varijabilne naknade odnose su zaposleni čiji je organizacioni dio ispunio ciljeve definisane Biznis planom i koji su ostvarili ocjene po osnovu radnog učinka „A“, „B“ ili „C“.

3.3. Informacije o odnosu između fiksnog i varijabilnog dijela naknada

Nakon definisanog i utvrđenog prava na isplatu varijabilnog dijela naknade, Banke će naknade strukturisati na sljedeći način:

- ukupna struktura naknada mora na primjerenom odnosu održavati ravnotežu fiksnog i varijabilnog dijela ukupne naknade za sve zaposlene;
- fiksna naknada za svakog zaposlenog koji je uključen u kontrolne funkcije ne smije biti manja od dvije trećine ukupne naknade, pri čemu varijabilne naknade zaposlenih koji su uključeni u kontrolne funkcije zavise od postignutih ciljeva povezanih sa njihovim funkcijama, nezavisno od uspješnosti poslovnih područja koja kontrolišu;
- za zaposlene koji nisu članovi Uprave Banke ili višeg rukovodstva, te za zaposlene koji nisu uključeni u kontrolne funkcije, Banka je dužna odnos između varijabilnog i fiksnog dijela ukupnih naknada odrediti na način da iznos varijabilnog dijela ne prelazi iznos fiksnog dijela ukupnih naknada;
- Nadzorni odbor može donijeti odluku o neisplati varijabilnog dijela naknade kao i aktiviranje odredbi o malusu ili povratu naknade u okolnostima kada je zaposleni pokazao očigledne nedostatke u kvalitetu i/ili kvantitetu posla koji obavlja, ponašanju i odnosu prema radnim obavezama i radnoj disciplini, klijentima, neposrednim saradnicima i drugim radnicima u Banci i pod drugim uslovima predviđenim Odlukama Agencije, ovom Politikom naknada i drugim propisima;
- banka zaposlenom ne može garantovati isplata određenog iznosa varijabilnih naknada, osim u slučaju predviđenom Odlukom Agencije

Pri određivanju odnosa fiksnog i varijabilnog dijela Banka uzima u obzir:

- kvalitet mjerenja uspješnosti i s tim povezano prilagođavanje naknada rizicima;
- dužinu perioda odgode i zadržavanja naknada;
- vrstu, obim i složenost poslovnih aktivnosti Banke;
- vrste rizika kojima je Banka izložena;
- kategoriju kojoj određeni zaposleni pripada;
- poziciju zaposlenog u organizacionoj strukturi, te ovlaštenja i odgovornosti povezane sa tom pozicijom i
- druge elemente za koje Banka procijeni da su važni.

3.4. Informacije o kriterijumima uspješnosti na kojima se zasnivanju prava na akcije, opcije ili varijabilni dio naknade

Banka će zaposlenom u skladu sa Politikom naknada, značajan dio varijabilnog dijela naknade isplatiti u obliku finansijskih instrumenata, tj. najmanje 50% varijabilnog dijela naknade što se, u skladu sa Odlukom Agencije, definiše ugovorom između Banke i zaposlenog i da je zaposleni saglasan da za varijabilni dio naknada, koje su mu isplaćene u obliku finansijskih

instrumenata i za koje su mu prenesena prava iz tih instrumenata, ne smije prenijeti prava iz tih instrumenata tokom unaprijed ugovorenog perioda.

Nadzorni odbor može donijeti odluku da se najmanje 50% svake varijabilne naknade sastoji od finansijskih instrumenata.

3.5. Opis, kriterijuma i obrazloženja varijabilnog dijela naknade koji isplaćuje Banka

Naknade su svi oblici direktnih i indirektnih finansijskih i nefinansijskih plaćanja i drugi oblici naknada ili pogodnosti na koje zaposleni imaju pravo u obračunskom periodu od jedne godine u skladu sa propisima, Pravilnikom o radu, Zakonom o radu, Odlukom Agencije i ugovorom o radu.

Varijabilna naknada - dio ukupne naknade koji predstavlja osnov za motivaciju svih zaposlenih radi ostvarivanja pojedinačnih ciljeva, ciljeva organizacionog dijela i uspješnosti Banke i zavisi od ocjenjene uspješnosti zaposlenog, organizacionog dijela i Banke u ostvarenju postavljenih ciljeva, a zasniva se na unaprijed definisanim uslovima.

Visina iznosa naknada zaposlenog zavisi od posla koji obavlja, odnosno od nivoa odgovornosti, značaja tog posla za ostvarenje poslovnih ciljeva Banke, ostvarenih rezultata rada zaposlenog, odnosno poslovanja Banke i iskazuje se na bruto osnovi.

Pregled ukupnih naknada prema područjima poslovanja Banke:

(u 000 KM)

Neto naknade (plate i naknade plata, topli obrok i regres)	
Organizacioni dijelovi koji obavljaju poslove sa klijentima prodajom proizvoda i usluga u segmentu plasmana, platnog prometa, depozita i filijala	1.611
Organizacioni dijelovi koji nisu direktno uključeni u prodaju proizvoda i usluga	1101
Uprava Banke Nadzorni odbor, Odbor za reviziju, interna revizija i sekretarijat	625

Pregled naknada po kategorijama zaposlenih (neto iznosi plate i naknade plata, topli obrok i regres):

(u 000 KM)

Rukovodioci i zamjenici rukovodioca organizacionih dijelova banke i filijala, sekretar banke	976
Viši stručni saradnici i stručni saradnici , rukovodioci agencija	1.913
Uprava banke , Nadzorni odbor i Odbor za reviziju	448

Informacije o naknadama za Nadzorni odbor, Upravu Banke i zaposlene čije profesionalne aktivnosti imaju značajan uticaj na rizični profil Banke:

(u 000 KM)

Pregled neto naknada zaposlenih čije profesionalne aktivnosti imaju materijalno značajan uticaj na profil rizičnosti Banke	
Nadzorni odbor Banke	24
Uprava Banke	418
Ostali zaposleni čije profesionalne aktivnosti imaju značajan uticaj na profil rizičnosti Banke*	770

*U skladu sa aktom Politika naknada zaposlenih Komercijalne banke ad Banja Luka ostali zaposleni čije profesionalne aktivnosti imaju značajan uticaj na profil rizičnosti Banke su: zaposleni koji su članovi odbora za likvidnost, ALCO odbora, Odbora za reviziju, Kreditnog odbora (bez kreditnih odbora filijala), Sekretar banke, Glavni interni revizor, Direktor sektora upravljanja rizicima, Rukovodioc službe usklađenosti poslovanja, Direktori sektora, Direktori filijala i Šefovi službi koje su pod direktnom nadležnošću i odgovornošću Uprave banke.

Ukupan iznos neto fiksne naknade koja je isplaćena za 2019. godinu je 3.337 hiljada KM za 181 zaposlenih (uključujući i članove Nadzornog odbora i Odbora za reviziju).

Banka u periodu od poslovanja od 01.01 do-31.12.2019. godine nije isplaćivala varijabilne naknade .

Banka nije dodjeljivala diskrecione penziona pogodnosti tokom perioda 01.01.-31.12.2019. godine.

Broj zaposlenih čije naknade iznose 100.000,00 KM (neto iznos) ili više u finansijskoj godini:

- Jedan zaposleni radnik je u periodu od 01.01. - 31.12.2019. godine ostvario ukupne fiksne neto naknade preko 100 hiljada KM.

4. PODACI I INFORMACIJE KOJI SE ODOSE NA STRATEGIJU I POLITIKE ZA UPRAVLJANJE RIZICIMA BANKE

4.1. Strategija preuzimanja i upravljanja rizicima

Banka je uspostavila sistem upravljanja rizicima koji omogućava da se upravlja svim rizicima kojima je izložena ili može biti izložena po osnovu svih poslovnih aktivnosti, koji je srazmjeren prirodi, obimu i složenosti poslovanja Banke. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima obezbjeđuje da rizični profil bude u skladu sa utvrđenom sklonošću ka rizicima, odnosno rizičnim profilom Banke, kao i tolerancijom prema rizicima.

Sistem upravljanja rizicima definisan je sljedećim aktima:

- Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima, Strategijom i politikama upravljanja kapitalom, te Planom upravljanja kapitalom;
- Politikama upravljanja rizicima;
- Procedurama upravljanja rizicima;
- Metodologijama za upravljanje rizicima;
- Ostalim aktima.

Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima uređuje se jedinstveno i dosljedno upravljanje rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju i usklađena je sa Poslovnom politikom i Strategijom.

Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima definisano je :

- pregled i definicije svih rizika kojima je Banka izložena ili može da bude izložena u poslovanju;
- dugoročne ciljeve utvrđene poslovnom politikom i strategijom Banke, kao i osnovne principe preuzimanja i upravljanja rizicima;
- sklonost Banke ka preuzimanju rizika i tolerancija Banke prema riziku (rizični profil Banke);
- osnovna načela procesa interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP) i interne procjene adekvatnosti likvidnosti (ILAAP) Banke.

Takođe, ovom Strategijom su definisani kriterijumi za utvrđivanje, kao i osnovna načela upravljanja lošom aktivom i najviši prihvatljiv nivo loše aktive za Banku.

Sklonost preuzimanju rizika:

Proces upravljanja rizicima uključuje jasno definisanje i dokumentovanje profila rizičnosti, kao i usklađivanje profila rizičnosti sa sklonošću Banke za preuzimanje rizika.

Sklonost ka rizicima podrazumijeva namjeru Banke da preuzme rizike radi ostvarivanja svojih strategija i politika, kao i određivanje ovog preuzimanja na prihvatljivom nivou rizika.

Banka u cilju ostvarenja definisanih limita obezbeđuje da:

- transakcije koje su u suprotnosti sa Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima budu kontrolisane od strane najvišeg rukovodstva Banke za upravljanje rizicima;
- Nadzorni odobri i Uprava Banke budu informisani o ozbiljnim odstupanjima od Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima.

Banka je identifikovala i definisala rizike kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, i to

- **Kreditni rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed neizvršavanja obaveza dužnika prema Banci
- **Tržišni rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke zbog promjene cijena na tržištu, a obuhvata:
  - **Devizni rizik**, koji je rizik promjene deviznog kursa i promjene cijene zlata,
  - **Rizik pozicije**, koji je rizik promjene cijena hartija od vrijednosti ili kod derivatnog finansijskog instrumenta promjene cijene odnosnog (osnovnog instrumenta), i

- **Robni rizik**, koji je rizik promjene cijene robe.
- **Operativni rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i uslijed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja, uključujući pravni rizik.
- **Pravni rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed neispunjenja ugovorne obaveze, pokrenutih sudskih sporova protiv Banke, donošenja poslovnih odluka za koje se utvrdi da nisu sprovedive, negativno utiču na poslovanje banke ili finansijski položaj Banke.
- **Kamatni rizik u bankarskoj knjizi** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige uslijed promjene kamatnih stopa.
- **Rizik likvidnosti** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed nesposobnosti Banke da ispunjava svoje dospjele obaveze i to zbog:
  - povlačenja postojećih izvora finansiranja, odnosno nemogućnosti pribavljanja novih izvora finansiranja (rizik likvidnosti izvora finansiranja) ili
  - otežanog pretvaranja imovine u likvidna sredstva zbog poremećaja na tržištu (tržišni rizik likvidnosti).
- **Rizik koncentracije** je rizik koji direktno ili indirektno proizlazi iz izloženosti Banke prema istom ili sličnom izvoru nastanka rizika, odnosno istoj ili sličnoj vrsti rizika, a odnosi se na izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica, grupu izloženosti sa istim ili sličnim faktorima rizika, kao što su privredni sektori, geografska područja, vrste proizvoda i instrumenti kreditne zaštite, uključujući i indirektnu izloženosti prema pružaocu kreditne zaštite.
- **Rizik zemlje** je rizik koji se odnosi na zemlju porijekla lica prema kojem je Banka izložena i predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke zbog nemogućnosti Banke da naplati potraživanja od dužnika iz razloga koji su posljedica političkih, ekonomskih ili socijalnih prilika u zemlji porijekla dužnika, a koji obuhvata političko-ekonomski rizik i rizik transfera.
- **Političko-ekonomski rizik** podrazumijeva negativne efekte na finansijski rezultat i kapital zbog spriječenosti Banke da naplati potraživanja usljed ograničenja utvrđenih propisima/aktima državnih i drugih organa zemlje porijekla dužnika, kao i opštih i sistemskih prilika u toj državi.
- **Rizik transfera** podrazumijeva negativne efekte na finansijski rezultat i kapital zbog spriječenosti Banke da naplati potraživanja iskazana u valuti koja nije zvanična valuta zemlje porijekla dužnika, i to usljed ograničenja plaćanja obaveza prema povjeriocima iz drugih država u određenoj valuti koja je utvrđena aktima državnih i drugih organa iz države porijekla dužnika.
- **Kreditno-devizni rizik** je rizik gubitka kojem je dodatno izložena banka koja odobrava plasmane u stranoj valuti ili sa deviznom klauzulom i koji proizlazi iz dužnikove izloženosti deviznom riziku.
- **Rezidualni rizik** predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke ako su tehnike ublažavanja kreditnog rizika manje efikasne nego što se očekuje ili njihova primjena nedovoljno utiče na smanjenje rizika kojima je Banka izložena.
- **Rizik prekomjerne finansijske poluge** jeste rizik koji proizilazi iz ranjivosti Banke zbog finansijske poluge ili potencijalne finansijske poluge i koji može dovesti do neželjenih izmjena njenog poslovnog plana, uključujući prisilnu prodaju imovine, što može imati za rezultat gubitke ili prilagođavanje vrijednosti njene preostale imovine.
- **Reputacioni rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke usljed gubitka povjerenja u integritet Banke do kojeg dolazi zbog nepovoljnog javnog mišljenja o poslovnim praksama Banke ili aktivnostima članova organa Banke, bez obzira da li postoji ili ne postoji osnov za takvo javno mišljenje.
- **Rizik upravljanja** je mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke zbog toga što Banka zbog svoje veličine i/ili kompleksnosti poslovanja ima ograničen kapacitet za uspostavljanje adekvatnih upravljačkih mehanizama, sistema i kontrola.
- **Rizik namirenja** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke zbog razlike u ugovorenoj cijeni namirenja za određeni dužnički, vlasnički, devizni ili robni instrument i njene sadašnje tržišne vrijednosti.
- **Rizik slobodne isporuke** predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke kada je plaćanje hartija od vrijednosti, valute ili robe izvršeno prije nego što su primljeni ili je predmetna isporuka izvršena prije nego što su oni plaćeni, odnosno ako obavljeno plaćanje ili izvršena isporuka nije u skladu sa očekivanom vremenskom dinamikom.
- **Rizik usklađenosti poslovanja** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propuštanja usklađivanja poslovanja sa zakonom i drugim propisima kojima se uređuje poslovanje banaka, te internim aktima Banke, a posebno obuhvata rizik od sankcija ABRS.
- **Poslovni rizik** je negativna neočekivana promjena obima poslovanja i/ili profitnih marži Banke koja može dovesti do značajnih gubitaka i na taj način umanjiti tržišnu vrijednost Banke. Do poslovnog rizika, prije svega, može doći zbog značajnog pogoršanja tržišnog okruženja i promjena u tržišnoj konkurenciji ili ponašanju potrošača na tržištu.
- **Rizik migracije** predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke zbog promjene fer vrijednosti kreditne izloženosti, a kao posljedica promjene rejtinga klijenta.

- **Rizik eksternalizacije** je zajednički naziv za sve rizike koji nastaju kada banka ugovorno povjerava drugoj strani (pružiocima usluga) obavljanje aktivnosti koje bi inače sama obavljala.
- **Rizik profitabilnosti (zarade)** je rizik koji nastaje zbog neodgovarajuće strukture i raspodjele zarade ili nemogućnosti Banke da obezbijedi odgovarajući, stabilan i održiv nivo profitabilnosti.
- **Rizik ulaganja** predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital Banke zbog promjena tržišnih vrijednosti ulaganja Banke u fiksnu imovinu i ulaganja u druga pravna lica.
- **Rizik kapitala** odnosi se na neodgovarajuću strukturu kapitala da podrži obim i prirodu poslovnih aktivnosti Banke ili na poteškoće sa kojima se suočava Banka prilikom pribavljanja novih izvora kapitala, posebno u slučajevima kada postoje hitne potrebe za povećanjem kapitala ili u nepovoljnim uslovima.
- **Strateški rizik** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed nepostojanja odgovarajućih politika i strategija, te njihovog neadekvatnog sprovođenja, kao i usljed promjena u okruženju u kojem Banka posluje ili izostanka odgovarajućeg reagovanja Banke na te promjene.
- **Rizik smanjenja vrijednosti potraživanja** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu smanjenja vrijednosti otkupljenih potraživanja usljed gotovinskih ili negotovinskih obaveza prethodnog povjerioca prema dužniku.
- **Rizik izmirenja/ispоруke** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenih transakcija ili usljed neizvršavanja obaveze druge ugovorne strane po transakcijama slobodne isporuke na ugovoreni datum izmirenja/ispоруke.
- **Rizik druge ugovorne strane** je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji pre konačnog poravnjanja novčanih tokova transakcije.
- **Environmentalni rizik (rizik zaštite životne i društvene sredine)** je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat, kapital i reputaciju Banke usljed događaja koji ima ili je vjerovatno da će imati negativan materijalni uticaj na životnu sredinu, zdravlje ili bezbjednost ili zajednicu u cjelini.
- **Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma** je rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat, kapital ili reputaciju Banke usljed korišćenja banke (neposrednog ili posrednog korišćenja poslovnog odnosa, transakcije, usluge ili proizvoda banke) u svrhu pranja novca i/ili finansiranje terorizma.
- **Robni rizik** predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu gubitaka usljed kretanje cijena roba na tržištu.
- **Rizik opcija** predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu gubitaka usljed kretanje cijena opcija na tržištu.

Banka nije izložena riziku opcija i robnom riziku.

Dugoročni ciljevi:

- razvoj aktivnosti u skladu sa poslovnom strategijom i mogućnostima i razvojem tržišta u cilju stvaranja konkurentskih prednosti;
- izbjegavanje ili minimiziranje rizika u cilju održavanja poslovanja u okvirima prihvatljivog nivoa rizika;
- minimiziranje negativnih efekata na kapital Banke;
- diversifikacija rizika kojima je Banka izložena;
- održavanje učešća NPL u ukupnim kreditima u okviru definisanog minimuma
- održavanje potrebnog nivoa pokazatelja adekvatnosti kapitala prema regulatornom pristupu: stopa redovnog osnovnog kapitala od 6,75%, stopa osnovnog kapitala od 9%, stopa regulatornog kapitala od 12% (regulatorni zahtjev Banke);
- održavanje pokazatelja pokrića likvidnom aktivom (LCR) iznad nivoa propisanog regulativom kojom je implementiran Bazel III standard u dijelu upravljanja rizikom likvidnosti (regulatorni zahtjev);
- održavanje stope finansijske poluge u iznosu od najmanje 6% (regulatorni zahtjev).

Ciljevi upravljanja rizicima usklađeni su sa Planom poslovanja i mogu biti modifikovani tokom godine.

Proces upravljanja rizicima uključuje jasno definisanje i dokumentovanje profila rizičnosti, kao i usklađivanje profila rizičnosti sa sklonošću Banke za preuzimanje rizika, kao i tolerancijom prema rizicima.

Sklonost ka rizicima podrazumijeva namjeru Banke da preuzme rizike radi ostvarivanja svojih strategija i politika, kao i određivanje ovog preuzimanja na prihvatljivom nivou rizika, dok tolerancija prema rizicima predstavlja najviši prihvatljivi nivo rizika za Banku.

Osnovna načela preuzimanja i upravljanja rizicima

Osnovna načela preuzimanja rizika:

- utvrđivanje eksplicitnih i jasnih pravila za upravljanje pojedinačnim vrstama rizika, sa pratećim politikama i procedurama za upravljanje pojedinačnim vrsta rizika sa odgovarajućim ciljevima djelovanja na nivou Banke;
- prikupljanje potpunih, pravovremenih i istinitih podataka važnih za upravljanje rizicima i obezbjeđenje adekvatnih kapaciteta za čuvanje i obradu podataka;

- konzervativnost preuzimanja rizika - podrazumijeva da je odnos prema rizicima koje Banka preuzima takav da očekivani prinosi značajno nadmašuju gubitke koji mogu nastati preuzimanjem rizika;
- donošenje poslovnih odluka na temeljima kvalitativnih i kvantitativnih analiza sa osnovom primjenjivih parametara rizika;
- korišćenje većeg broja metoda za identifikaciju i mjerenje rizika - prilikom upravljanja rizicima Banka pored regulatorno propisanih okvira i pristupa za upravljanje rizicima primjenjuje i interne metode vodeći računa o njihovoj primjenljivosti i opravdanosti sa stanovišta ulaganja u njihov razvoj i opravdanosti njihovih primjene sa stanovišta složenosti i obima poslovnih aktivnosti;
- razvoj mehanizma kvantitativnog modeliranja koji omogućava analizu mjerenja učinaka promjena u poslovnom i tržišnom okruženju na profil izloženosti riziku Banke i dalji uticaj na profitabilnost, likvidnost i neto vrijednost Banke.

Osnova načela upravljanja rizicima:

- organizovanje poslovanja zasebne organizacione jedinice za upravljanje rizicima na nivou Banke;
- funkcionalna i organizaciona odvojenost aktivnosti upravljanja rizicima od redovnih poslovnih aktivnosti Banke;
- sveobuhvatnost upravljanja rizicima – znači da upravljanje rizicima obuhvati sve faze i sve značajne rizike koje se pojavljuju u poslovanju. Uspostavljanje sveobuhvatnog okvira za upravljanje rizicima kao i cjelovitog i efikasnog sistema interne kontrole neophodan je preduslov za dugoročan uspjeh Strategije;
- efektivnost upravljanja rizicima – znači da Banka rizicima upravlja kontinuirano na način koji trajno minimizira gubitke;
- cikličnost upravljanja rizicima – podrazumijeva da Banka upravljanje rizicima koriguje imajući u vidu fazu u kojoj se nalazi nacionalna ekonomija, odnosno tržišni segmenti na kojima se najznačajniji rizici ispoljavaju;
- razvoj upravljanja rizicima kao strateško opredjeljenje - upravljanje rizicima će se kontinuirano razvijati kako kroz razvoj okvira tako i kroz razvoj prakse;
- upravljanje rizicima je dio poslovne kulture - svijest o značaju upravljanja rizicima prisutna je na svim nivoima organizacione strukture Banke.

Načela upravljanja lošom aktivom, odnosno rizičnim plasmanima:

- aktivno upravljanje rizičnim plasmanima, u cilju minimiziranja negativnog efekta na finansijski rezultat i kapital Banke;
- preventivne mjere i aktivnosti u cilju minimiziranja daljeg pogoršanja kvaliteta aktive;
- definisanje strategija za upravljanje lošom aktivom, odnosno rizičnim plasmanima, koje podrazumijevaju skup aktivnosti i mjera u cilju oporavka finansijskog stanja dužnika (going concern princip) ili pokretanje odgovarajućih postupaka prinudne naplate (gone concern princip);
- jasno definisane aktivnosti upravljanja lošom aktivom, odnosno rizičnim plasmanima;
- ranu identifikaciju dužnika – koji se suočavaju sa finansijskim teškoćama ili su u docnji ili statusu neizmirenja obaveza (watch lista);
- procjenu finansijskog stanje dužnika koja omogućava:
  - identifikaciju izvora, odnosno uzroka finansijskih poteškoća;
  - definisanje rokova za prevazilaženje finansijskih poteškoća;
  - adekvatne mjere koje je potrebno preduzeti u cilju maksimiziranja mogućnosti oporavka finansijskog stanja dužnika;
- set indikatora na osnovu čije ispunjenosti se stiču uslovi za uključivanje dužnika u djelokrug organizacione jedinice nadležne za upravljanje lošom aktivom;
- segmentaciju loše aktive radi efikasnijeg upravljanja;
- načelo materijalnosti pri definisanju mogućih mjera. Set mjera se može definisati za određenog dužnika (prilagođene mjere individualnim dužnicima u skladu sa njihovim specifičnim karakteristikama i nivoom izloženosti) ili za segment portfolia (veći broj manje značajnih izloženosti sa istim ili sličnim karakteristikama);
- veća učestalost praćenja vrijednosti sredstava obezbeđenja za rizične plasmane, kao i sredstva obezbeđenja stečena napolatnom potraživanja;
- organizaciona odvojenost Službe za upravljanje rizičnim plasmanima nadležne za preuzimanje aktivnosti i mjera za upravljanje lošom aktivom od organizacionih jedinica u čijem je djelokrugu preuzimanje rizika;
- uključenost u korporativno upravljanje i upravljanje rizicima indikatora za praćenje loše aktive, odnosno rizičnim plasmanima;
- transparentno izvještavanje organa Banke o rizičnim plasmanima uključujući i informacije o efikasnosti i efektivnosti sprovođenja aktivnosti naplate i mjera za upravljanje lošom aktivom, odnosno rizičnim plasmanima.

Za primjenu Strategije preuzimanja i upravljanja rizicima odgovorni su nadležni organi Banke i organizacioni dijelovi koji sprovode i učestvuju u sistemu upravljanja rizicima:

Nadzorni odbor:

- uspostavlja kulturu rizika u Banci;
- usvaja strategiju i politiku za upravljanje rizicima, kao i strategiju za upravljanje kapitalom Banke;
- utvrđuje prijedlog poslovne politike i strategije Banke, plan poslovanja i podnosi ih skupštini Banke na konačno usvajanje;
- usvaja tromjesečne, polugodišnje i godišnje izvještaje Uprave Banke o sprovođenju poslovne politike, profitabilnosti poslovanja Banke, poslovnim aktivnostima i drugim pitanjima iz njegove nadležnosti i obrazlaže skupštini akcionara svoje mišljenje o tim izvještajima;

- donosi akt o uspostavljanju sistema unutrašnjih kontrola i vršu nadzor nad tim sistemom;
- utvrđuje prijedlog poslovne politike i strategije Banke, plan poslovanja i podnosi ih skupštini Banke na konačno usvajanje;
- usvaja tromjesečne, polugodišnje i godišnje izvještaje uprave Banke o sprovođenju poslovne politike, profitabilnosti poslovanja Banke, poslovnim aktivnostima i drugim pitanjima iz njegove nadležnosti i obrazlaže skupštini akcionara svoje mišljenje o tim izvještajima, donosi akt o uspostavljanju sistema unutrašnjih kontrola i vršu nadzor nad tim sistemom;
- usvaja prijedlog finansijskog plana Banke;
- usvaja plan oporavka Banke, kao i njegove izmjene;
- usvaja opšte uslove poslovanja Banke, kao i njihove izmjene i dopune;
- odlučuje o unutrašnjoj organizaciji, odnosno organizacionoj strukturi Banke koja obezbjeđuje podjelu dužnosti, nadležnosti i odgovornosti zaposlenih na način kojim se sprečava sukob interesa i obezbjeđuje transparentan i dokumentovan proces donošenja i sprovođenja odluka;
- uspostavlja jasne i dosljedne linije ovlaštenja i odgovornosti za preuzimanje i upravljanje rizicima, uključujući razgraničenja ovlaštenja i odgovornosti između Nadzornog odbora i drugih imenovanih odbora u Banci, sa jedne strane, i Uprave Banke i drugih zaposlenih uključenih u proces upravljanja rizicima, sa druge strane;
- imenuje lice na višem rukovodnom nivou sa isključivim odgovornostima za upravljanje rizicima u Banci, koje je nezavisno u svom radu i jasno odgovorno za funkciju upravljanja rizicima (rukovodilac funkcije upravljanja rizicima);
- obezbjeđuje aktivno uključivanje rukovodioca funkcije upravljanja rizicima prilikom izrade Strategije i politika za upravljanje rizicima u bankama i prilikom donošenja svih značajnih odluka o upravljanju rizicima;
- obezbjeđuje potrebne nadležnosti, organizacioni status, resurse i direktnu liniju izvještavanja Nadzornog odbora i/ili Odbora za rizike ukoliko je osnovan, uključujući i mogućnost da rukovodilac funkcije upravljanja rizicima u slučajevima specifičnih kretanja u području rizika, postavlja pitanja i upozorava o istom Nadzorni odbor i/ili Odbor za rizike ukoliko je osnovan, ne dovodeći u pitanje nadležnosti Uprave Banke, pri čemu Nadzorni odbor i Odbor za rizike ukoliko je osnovan, određuje vrstu, obim, oblik i učestalost izvještavanja o rizicima, koje će dostavljati nadležne funkcije, organizacione jedinice, odnosno zaposleni u Banci u skladu sa donesenim internim aktima Banke;
- obavlja i druge poslove u skladu sa Zakonom o bankama Republike Srpske, Statuom, i odlukama Skupštine Banke.

Uprava Banke:

- obezbjeđuje zakonitost poslovanja Banke i usklađenost poslovanja sa Zakonom o bankama i drugim zakonima;
- propisima donesenim na osnovu zakona, standardima i pravilima bankarske struke, te najvišim etičkim standardima upravljanja;
- obezbjeđuje sprovođenje usvojenih strategija i politika, te sprovođenje mjera naloženih od ABRS;
- predlaže nadzornom odboru poslovnu politiku, strategiju i finansijski plan Banke, uključujući strategiju i politiku;
- upravljanja rizicima i strategiju upravljanja kapitalom;
- predlaže Nadzornom odboru plan oporavka Banke, kao i njegove izmjene;
- obezbjeđuje da Banka posluje u skladu sa pravilima o upravljanju rizicima, a naročito:
- sprovodi i redovno preispituje strategiju i politike upravljanja rizicima, usvaja procedure za utvrđivanje, mjerenje i procjenu rizika, kao i upravljanje rizicima, uključujući i rizike koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja u kojem Banka posluje;
- primjenjuje procedure kontrole i nadzora nad aktivnostima Banke, redovno, a najmanje jednom godišnje ocjenjuje njihov kvalitet i, ako je potrebno poboljšava ih u skladu sa poslovnim politikom Banke i o tome obavještava nadzorni odbor;
- odlučuje o plasmanima i zaduživanju Banke do iznosa koji utvrdi Nadzorni odbor Banke;
- zaključuje, uz prethodnu saglasnost nadzornog odbora, pravni posao koji dovodi do ukupne izloženosti Banke od 10% priznatog kapitala prema jednom licu ili grupi povezanih lica ili do svakog narednog povećanja te izloženosti, te o tome obavještava nadzorni odbor Banke;
- zaključuje, uz prethodnu saglasnost nadzornog odbora, pravni posao sa licem u posebnom odnosu sa Bankom i o tome obavještava nadzorni odbor Banke;
- uspostavlja adekvatnu komunikaciju, razmjenu informacija i saradnju na svim organizacionim nivoima Banke radi provođenja Strategije, politika za upravljanje rizicima, procedura i ostalih internih akata za upravljanje rizikom;
- obezbjeđuje odgovarajući broj zaposlenih sa stručnim znanjima i iskustvom u upravljanju svim rizicima, poslovima vrednovanja imovine Banke, metodologijama za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika kojima je Banka izložena, te testiranju otpornosti na stres;
- određuje ključne zaposlene koji su uključeni u sistem upravljanja rizicima i zamjenu za te zaposlene;
- periodični pregled, odnosno po potrebi predlaganje izmjena Strategije i politika za upravljanje rizicima, te usvajanje izmjena procedura ostalih internih akata za upravljanje rizicima;
- održava efikasnost unutrašnjih kontrola ugrađenih u sistem upravljanja rizicima, uključujući i obezbjeđenje sigurnosti informacionih sistema;
- uspostavlja odgovarajuće postupke za procjenu uticaja uvođenja novih proizvoda, usluga ili sistema na izloženost Banke riziku;
- adekvatno i blagovremeno preduzima mjere u procesu upravljanja rizicima u skladu sa Strategijom, politikama za upravljanje rizicima, procedurama i ostalim internim aktima za upravljanje rizicima i drugo;

- donosi odluke o uvođenju novih proizvoda, usluga ili sistema i interne akte koji definišu proizvode, usluge ili sisteme Banke u skladu sa propisima, te utvrđuje ovlaštenja i odgovornosti za verifikaciju novih proizvoda, usluga ili sistema;
- odlučuje o svim drugim pitanjima u skladu sa Zakonom o bankama, Statutom i aktima Banke.

Odbor za reviziju:

- analizira i nadzire primjenu i adekvatno sprovođenje usvojenih strategija i politika za upravljanje rizicima i sprovođenje sistema unutrašnjih kontrola;
- izvještava Nadzorni odbor o svojim aktivnostima i utvrđenim nepravilnostima odmah po njihovom saznanju i predlaže način na koji će se otkloniti te nepravilnosti, odnosno unaprijediti politike i procedure za upravljanje rizicima i sprovođenje sistema unutrašnjih kontrola;
- razmatra izvještaje kontrolnih funkcija (interna revizija, upravljanje rizicima, praćenje usklađenosti poslovanja), te daje mišljenje o ovim izvještajima;
- obavještava Nadzorni odbor u slučaju da ocijeni da Banka posluje suprotno propisima, Statutu Banke ili drugom aktu Banke i daje preporuke za otklanjanje takvih nezakonitosti i nepravilnosti, a u slučaju da takve nezakonitosti i nepravilnosti mogu imati teže posljedice na poslovanje Banke može zahtijevati sazivanje vanredne sjednice Skupštine Banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom:

- prati izloženost Banke rizicima koji proizilaze iz strukture njenih bilansnih obaveza i potraživanja i vanbilansnih stavki;
- predlaže mjere za upravljanje kamatnim rizikom i rizikom likvidnosti, a obavlja i druge poslove utvrđene aktima Banke.

Kreditni odbor:

- odlučuje o kreditnim zahtjevima u okvirima utvrđenim aktima Banke, analizira izloženost Banke kreditnom, kamatnom i valutnom riziku, analizira kreditni portfolio i sprovodi nalaze interne revizije iz nadležnosti Odbora, a takođe predlaže mjere Upravi Banke, te obavlja i druge poslove u skladu sa aktima Banke i po nalogu Uprave Banke i Nadzornog odbora.

Kontrolne funkcije:

Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za redovno, blagovremeno i tačno izvještavanje Uprave i Nadzornog odbora Banke, te vrši:

- analizu rizika koja uključuje utvrđivanje, mjerenje odnosno procjenjivanje rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju;
- vrši obračun kapitalnih zahtjeva;
- kontinuirano praćenje svih značajnijih rizika kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući rizike iz makroekonomskog okruženja;
- sprovođenje testiranja otpornosti na stres;
- kontrolu rizika na način koji će negativne uticaje na poslovanje i bonitet Banke svesti na najmanju moguću mjeru;
- provjeru primjene i efikasnosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući rizike iz makroekonomskog okruženja;
- ispitivanje i ocjenu adekvatnosti i efikasnosti unutrašnjih kontrola u procesu upravljanja rizicima, te ocjenu adekvatnosti metodologije za upravljanje rizicima;
- učestvovanje u izradi i preispitivanju strategija i politika za upravljanje rizicima, metoda i postupaka za upravljanje rizicima, te daje prijedloge i preporuke za efikasno upravljanje rizicima;
- analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti kapitala banke i ICAAP-a, te provjeru strategije kapitala i postupaka za internu procjenu adekvatnosti kapitala;
- analizu, praćenje i izvještavanje o adekvatnosti likvidnosti Banke, te provjeru strategija i postupaka za internu procjenu likvidnosti Banke;
- analizu rizika prisutnih kod novih proizvoda ili novih tržišta i sprovođenje ostalih provjera potrebnih za adekvatnu kontrolu rizika.

Interna revizija – odgovorna je za:

- redovnu kontrolu procesa upravljanja rizicima, ocjenu adekvatnosti i pouzdanosti unutrašnjih kontrola Banke, utvrđivanje slabosti u poslovanju Banke i njenih zaposlenih, obezbjeđivanje da se rizici na odgovarajući način identifikuju i kontrolišu, davanje preporuka za usvajanje i primjenu odgovarajućih korektivnih mjera na osnovu sprovedene kontrole, obavještavanje nadležnih odbora Banke o identifikovanim nedostacima procesa upravljanja rizicima;
- vršenje revizije procesa interne procene adekvatnosti kapitala o čemu sastavlja Izveštaj koji sadrži opis rezultata njegove izvršene provjere i preispitivanja uz navođenje nalaza i preporuka.

Služba za praćenje usklađenosti poslovalja i unutrašnje kontrole – odgovorna je za:

- praćenje aktivnosti svih pomenutih organizacionih dijelova koji učestvuju u procesu upravljanja rizicima i identifikaciju i procjenu rizika usklađenosti poslovanja Banke i predlaganje Nadzornom odboru mjera za minimiziranje rizika usklađenosti poslovanja;
- provjeru usklađenosti Strategije i politike upravljanja kapitalom sa Zakonom o bankama RS i Odlukom ABRS o postupku interne procjene kapitala u bankama, te internim aktima Banke donesenim u skladu sa navedenom Odlukom.

Poslovne funkcije:

Sektor finansija, računovodstva i izvještavanja odgovoran je za:

- obračun regulatornog i raspoloživog internog kapitala, kao i za obračun internog kapitalnog zahtjeva za strateški rizik;
- izradu Strategije i Plana kapitala;
- izvještavanje o kapitalu i projekcijama kapitala;
- praćenje ostvarenja ciljeva iz poslovne strategije, kao i za procjenu, odnosno mjerenje strateškog rizika i rizika ulaganja.

Sektor administracije nadležni su za:

- poslove realizacije i praćenja kredita, depozita, sredstava obezbjeđenja i hartija od vrijednosti, praćenja aplikacija i analitičkih evidencija, ažuriranje baze koleterala i ažuriranje lične karte komitenta, kontrolu analitičkih evidencija ispravki vrijednosti i rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama, blokada računa dužnika, vođenje dosijea pojedinačne partije, odgovorni su za tačnost i kontrolu dostavljenih podataka.

Sektor informacionih tehnologija nadležni su da:

- obezbijede sveobuhvatnu, pouzdanu, blagovremenu i tačnu obradu podataka, odnosno informacioni osnov za adekvatno utvrđivanje internih kapitalnih zahtjeva za pokrivanje svih značajnih rizika u poslovanju Banke i izvještavanje ABRS o ICAAP-u, odnosno da omoguće podršku za blagovremeno i kontinuirano upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, kao i obračunu kapitalnih zahtjeva, omoguće prikupljanje informacija o postojanju rizika, informacija za unaprijeđenje procesa obračuna kapitalnih zahtjeva i internih modela, omoguće izradu izvještaja o izloženosti rizicima Banke;
- vrši sve ostale aktivnosti u cilju implementacije zakonske regulative, metodologije Grupe i internih akata Banke.

Služba sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma:

- nadležna je za praćenje rizika sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

4.2. Politike upravljanja rizicima

Politikom upravljanja rizicima je uređeno:

- sprovođenje strategije prezimanja i upravljanja rizicima po svim vrstama rizika: kreditni, tržišni, kamatni, rizik likvidnosti i operativni rizik i drugo, uključujući i proces upravljanja lošom aktivom, odnosno rizičnim plasmanima;
- način organizovanja procesa upravljanja rizicima Banke i jasno razgraničenje odgovornosti zaposlenih u svim fazama tog procesa, kao i određivanje ključnih zaposlenih u procesu upravljanja rizicima;
- način procjene rizičnog profila Banke i metodologije za identifikovanje i mjerenje, odnosno procjenu rizika;
- načini praćenja i kontrole rizika i uspostavljanje sistema limita, odnosno vrste limita koje Banka koristi i njihova struktura;
- mjere za ublažavanje rizika i pravila za primjenu tih mjera;
- način i metodologija za sprovođenje procesa interne procene adekvatnosti kapitala Banke;
- principi funkcionisanja sistema unutrašnjih kontrola;
- okvir i učestalost stres testiranja, kao i postupanje u slučajevima nepovoljnih rezultata stres testova.

Eksterno izveštavanje Banke sprovodi se shodno zakonskim i podzakonskim propisima Agencije za bankarstvo RS.

4.2.1. Kreditni rizik

Politika upravljanja kreditnim rizikom predstavlja akt kojim se bliže definiše **sistem upravljanja kreditnim rizikom**, uključujući i rezidualni rizik, rizik smanjenja vrijednosti potraživanja, rizik koncentracije, rizik izmirenja i isporuke i rizik druge ugovorne strane kome je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, kao dio sistema upravljanja rizicima.

Najvažniji procesi sistema upravljanja kreditnim rizikom su:

- proces odobravanja plasmana;
- proces upravljanja instrumentima kreditne zaštite;
- proces monitoringa plasmana u cilju ranog otkrivanja znakova upozorenja;
- proces mjerenja kreditnog rizika u skladu sa zahtjevima regulatora;
- proces monitoringa portfolija i praćenja kreditnog rizika;
- proces prevencije i upravljanja potencijalno rizičnim plasmanima i lošom aktivom;
- proces obračuna minimalnog kapitalnog zahteva za kreditni rizik i interne procene adekvatnosti kapitala.

Cilj upravljanja kreditnim rizikom je minimiziranje negativnih efekata kreditnog rizika na finansijski rezultat i kapital Banke, po osnovu bilansnih i vanbilansnih stavki, kao i na osnovu poslovanja sa drugom ugovornom stranom za pozicije koje se vode u bankarskoj knjizi.

U cilju upravljanja kreditnim rizikom, Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i pribavlja odgovarajuće instrumente obezbjeđenja plaćanja. Banka ocjenjuje kreditnu sposobnost svakog klijenta u momentu podnošenja zahtjeva i vrši redovan i vanredan monitoring dužnika, plasmana i kolateralu, kako bi bila u mogućnosti da preduzme odgovarajuće aktivnosti u cilju naplate svog potraživanja.

Identifikacija kreditnog rizika podrazumijeva analiziranje svih indikatora, koji dovode do nastanka i povećanja izloženosti kreditnom riziku.

Banka na sveobuhvatan način blagovremeno utvrđuje uzroke tekuće izloženosti kreditnom riziku i procjenjuje uzroke izloženosti kreditnom riziku po osnovu nastalih i projektovanih promjena na tržištu, kao i po osnovu uvođenja novih poslovnih proizvoda i aktivnosti.

Proces mjerenja kreditnog rizika zasnovan je na dva pristupa:

- regulatorni pristup – proces obezvrjeđenja plasmana i procjene rezervisanja za gubitke po vanbilansnim pozicijama po osnovu Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 i Međunarodnog računovodstvenog standarda 37;
  - interni pristup – mjerenje nivoa rizičnosti pojedinačnog plasmana na osnovu internog sistema rejtinga.
-
- Mjerenje kreditnog rizika ostvaruje se i preko uspostavljenog sistema limita. Sistem limita obuhvata:
    - eksterne limite određene propisima;
    - interne limite koje Banka utvrđuje internim aktima.

U cilju održavanja rizika na prihvatljivom nivou, Banka primjenjuje tehnike ublažavanja kreditnog rizika na nivou pojedinačnog plasmana putem poštovanja limita izloženosti, diversifikacije ulaganja i pribavljanja prihvatljivih instrumenata obezbjeđenja u cilju sekundarne naplate.

Nakon odobrenja plasmana vrši se praćenje plasmana i poslovanja klijenata kroz redovan i vanredni monitoring u cilju pravovremene identifikacije signala upozorenja.

Banka prati kvalitet portfolija na osnovu identifikovanja i analize ranih signala upozorenja kod klijenata. Signali upozorenja se prate na regularnoj vremenskoj osnovi i na osnovu analize istih, klijenti se svrstavaju u kategoriju Standardni, Potencijalno rizični (*Watch list*) i NPL klijenti (klijenti sa problematičnim potraživanjima).

Restrukturirani neproblematični klijenti se svrstavaju u kategoriju potencijalno rizičnih klijenata, dok se restrukturirani problematični svrstavaju u kategoriju klijenata sa problematičnim potraživanjima.

Praćenjem i kontrolom portfolija u cijelini i po pojedinim segmentima, Banka vrši poređenje sa prethodnim periodima, identifikuju trendove kretanja i uzroke promjena nivoa kreditnog rizika. Takođe, prate pokazatelje kvaliteta aktive (kretanje NPL-a, pokrivenost NPL ispravkama vrijednosti...), kao i izloženost prema regulatorno i interno definisanim limitima.

Poseban aspekt praćenja izloženosti kreditnom riziku predstavlja praćenje nivoa loše aktive, odnosno rizičnih plasmana koje obuhvata praćenje:

- na nivou portfolija;
- na individualnoj osnovi za značajne izloženosti;
- sredstava stečenih naplatom u skladu sa internim aktom kojim se uređuje preuzimanje i upravljanje stečenom imovinom i upravljanje nepokretnom imovinom koja je namjenjena prodaji.

Takođe, praćenje loše aktive uključuje i praćenje realizacije mjera i strategija definisanih u cilju upravljanja rizičnim plasmanima i sredstvima stečenim naplatom.

4.2.2. Rizik likvidnosti

Osnovni cilj upravljanja rizikom likvidnosti je održavanje nivoa likvidnih sredstava, kako bi se uredno i na vrijeme izmirivale dospjele obaveze po bilansnim i vanbilansnim poslovima na nivou Banke, odnosno minimiziranje negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital na nivou Banke.

Osnovni principi organizacije sistema upravljanja rizikom likvidnosti:

- Banka je uspostavila poseban i nezavisan organizacioni dio u čijoj je nadležnosti upravljanje rizicima, uključujući i upravljanje rizikom likvidnosti;
- Banka je jasno razgraničila poslovne aktivnosti, linije odlučivanja i odgovornosti koje obavljaju zaposleni u organizacionim dijelovima zaduženim za preuzimanje rizika likvidnosti (Front Office), od upravljanja rizikom likvidnosti (Middle Office) i podrške procesu upravljanja rizikom likvidnosti (Back Office);
- Banka je uspostavila organizacionu strukturu u cilju kontrole rizika na principu "četvoro očiju";
- Banka je uspostavila poseban organizacioni dio u čijoj nadležnosti je nezavisna kontrola sistema za upravljanje rizikom likvidnosti;
- Banka je uspostavila adekvatan informacioni sistem koji podrazumijeva potpunu informisanost lica uključenih u sistem upravljanja rizikom likvidnosti, primjenom odgovarajuće IT podrške i utvrđivanjem učestalosti izvještavanja rukovodstva Banke.

Osnovna načela preuzimanja rizika likvidnosti:

- analiziraju se svi indikatori rizika likvidnosti, koji dovode do povećanja izloženosti riziku likvidnosti;
- mjeri se tekuća izloženost riziku likvidnosti i procjenjuje izloženost po osnovu uvođenja novih proizvoda i aktivnosti;
- sprovođenje stresnog testiranja i korištenje scenarija testiranja otpornosti na ozbiljne stresove koji mogu nastati usljed promjena na tržištu.

Osnovna načela upravljanja rizikom likvidnosti:

- Banka održava nivo rizika likvidnosti na nivou koji joj omogućava da je uvijek spremna da odgovori dospjelim obavezama. U tom cilju održava i minimalan nivo likvidne aktive;
- identifikacija, mjerenje, ublažavanje, praćenje, kontrola i izvještavanje se vrši u skladu sa dinamikom propisanom od strane ABRS (regulatorni pristup) i Matične banke (interni pristup) i po potrebi u slučaju nastanka vanrednih uslova u poslovanju i na tržištu, kao i prilikom uvođenja novih proizvoda i aktivnosti;
- održavanje usklađenosti između priliva i odliva sredstava, respektovanjem rasporeda potraživanja i obaveza, kao i uticaja vanbilansa na izloženost riziku likvidnosti;

- utvrđivanje planiranih aktivnosti u slučaju nastanka nepredviđenih događaja (kriza likvidnosti).

Banka identifikaciju rizika likvidnosti sprovodi analiziranjem svih indikatora koji dovode do nastanka i povećanja rizika likvidnosti, kao i praćenje nivoa raspoloživih likvidnih sredstava (rezervi likvidnosti) i razmatranje vrste i visine izvora sredstava, kroz procjenu stabilnosti depozita.

Mjerenje izloženosti riziku likvidnosti obuhvata procjenu tekuće i buduće izloženosti riziku likvidnosti i vrši se primjenom regulatomo i interno definisanih metoda i modela:

Rizik likvidnosti predstavlja rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed nesposobnosti Banke da ispunjava svoje dospjele obaveze i to zbog:

- povlačenja postojećih izvora finansiranja, odnosno nemogućnosti pribavljanja novih izvora finansiranja ili
- otežanog pretvaranja imovine u likvidna sredstva zbog poremećaja na tržištu;
- rizik likvidnosti obuhvata rizik likvidnosti izvora finansiranja, koji proizilazi iz mogućnosti da banka neće biti sposobna da izmiri svoje dospjele novčane obaveze zbog povlačenja postojećih izvora finansiranja, odnosno nemogućnosti pribavljanja novih izvora finansiranja i rizik tržišne likvidnosti, koja proizilazi iz mogućnosti da banka neće biti sposobna da izmiri svoje dospjele novčane obaveze zbog otežanog pretvaranja imovine u likvidna sredstva usljed poremećaja na tržištu.

Banka je uspostavila proces praćenja i kontrole rizika likvidnosti, koji podrazumijeva praćenje usklađenosti poslovanja sa definisanim sistemom limita, a u cilju održavanja rizika likvidnosti na nivou prihvaćenom definisanim rizičnim profilom Banke, kao i praćenje i monitoring realizacije mjera. Praćenje i kontrola rizika likvidnosti je uspostavljena i integrisana u sve poslovne aktivnosti Banke i na svim nivoima upravljanja rizikom likvidnosti kao i nezavisna kontrola procjene adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja rizikom likvidnosti.

U cilju održavanja rizika likvidnosti na nivou prihvaćenom definisanim rizičnim profilom, Banka primjenjuje tehnike i mjere ublažavanja rizika likvidnosti u uslovima kada izloženost riziku likvidnosti teži gornjoj granici definisanoj rizičnim profilom. Tehnike koje se primjenjuju odnose se na održavanje dovoljnog nivoa rezervi likvidnosti, odnosno utrživih likvidnih sredstava u značajnijim valutama, diversifikaciju izvora finansiranja prema ročnosti i valuti, smanjenje koncentracije izvora finansiranja prema sektorskoj strukturi, a u cilju formiranja stabilne baze izvora sredstava.

Banka ima uspostavljen sistem izvještavanja o riziku likvidnosti, koji obuhvata procjenu i analizu izloženosti riziku likvidnosti, usklađenost sa limitima, rezultate stres test analize i prijedlog mjera.

4.2.3. Kamatni rizik

Cilj upravljanja kamatnim rizikom je očuvanje ekonomske vrijednosti kapitala Banke, uz minimiziranje negativnih efekata promjene kamatnih stopa na finansijski rezultat, za pozicije koje se vode u bankarskoj knjizi.

Banka je uspostavila odgovarajuće organizacije poslova za efikasno sprovođenje procesa i postupaka upravljanja kamatnim rizikom sa jasno definisanim, transparentnim i konzistentnim ovlaštenjima i odgovornostima, kojima se vrši nedvosmislena podjela poslova upravljanja rizicima od poslova izlaganja rizicima i sprečava sukob interesa.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom ima značajnu i primarnu ulogu u procesu upravljanja kamatnim rizikom, u okviru svojih nadležnosti. Takođe, u procesu upravljanja kamatnim rizikom ulogu imaju i ostali odbori matične Banke, čije odluke mogu uticati na izloženost pomenutom riziku.

Osnovna načela upravljanja kamatnim rizikom:

- Banka održava nivo kamatnog rizika na nivou koji joj omogućava da minimizira negativan uticaj promjene kamatnih stopa na tržištu. U tom cilju održava i minimalno zahtjevanu marginu kamatnih stopa;
- identifikacija, mjerenje, ublažavanje, praćenje, kontrola i izvještavanje se vrši na mjesečnom nivou, a po potrebi i češće, u slučaju nastanka vanrednih uslova u poslovanju i na tržištu, kao i prilikom uvođenja novih proizvoda i aktivnosti;
- održavanje usklađenosti između kamatonosnih stavki, respektovanjem ročnosti potraživanja i obaveza, kao i uticaja vanbilansa na izloženost kamatnom riziku;
- utvrđivanje planiranih aktivnosti u slučaju nastanka nepredviđenih događaja.

Identifikacija kamatnog rizika podrazumijeva analiziranje svih indikatora i faktora, koji dovode do nastanka i povećanja izloženosti kamatnom riziku, kao i vrsta kamatnog rizika kojima je Banka izložena.

Mjerenje kamatnog rizika Banke predstavlja kvantitativnu i kvalitativnu procjenu izloženosti kamatnom riziku primjenom statičkog i dinamičkog GAP-a i racio analize, duracije, ekonomske vrijednosti kapitala i stres testiranja.

Ublažavanje kamatnog rizika sprovodi se kontinuirano kroz održavanje rizika na prihvatljivom nivou za definisani profil rizika, kao i utvrđivanjem i primjenom adekvatnih mjera i tehnika. U procesu upravljanja kamatnim rizikom Banka primjenjuje sistem eksternih limita (definisanim lokalnom regulativom Banke) i internih limita (usvojenih od strane nadležnih odbora Banke). Banka pri definisanju limita izloženosti kamatnom riziku uzima u obzir više aspekata kamatnog rizika, ograničavajući negativan efekat na

finansijski rezultat i ekonomsku vrijednost kapitala. Na nivou Banke su definisani limiti kamatonosnih pozicija i limit promjene ekonomske vrijednosti kapitala, kojim se limitira negativan uticaj na kapital.

Banka je uspostavila proces praćenja i kontrole kamatnog rizika, koji obuhvata monitoring usklađenosti poslovanja sa definisanim sistemom limita, a u cilju održavanja kamatnog rizika na nivou prihvaćenom definisanim rizičnim profilom Banke, kao i praćenje i monitoring realizacije mjera. Sistem unutrašnje kontrole kamatnog rizika je integrisan u sve poslovne aktivnosti Banke, kao i nezavisna kontrola procjene adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja kamatnim rizikom.

Banka je uspostavila proces praćenja i izvještavanja o efektima realizacije primjenjenih mjera i tehnika ublažavanja rizika, koje su usmjerene na održavanje usklađenosti kamatnoosjetljivih pozicija, diversifikaciju izvora finansiranja prema vrsti kamatne stope, ročnosti ili repricing-u i valuti i optimiziranje cijene izvora sredstava.

Sistem izvještavanja o izloženosti kamatnom riziku obuhvata procjenu i analizu izloženosti kamatnom riziku, usklađenost sa limitima, rezultate stres test analize i prijedloge mjera.

4.2.4. Devizni rizik

Cilj upravljanja deviznim rizikom je obezbjeđenje sigurnog poslovanja Banke, kroz minimiziranje negativnih efekata promjene deviznog kursa na finansijski rezultat i kapital Banke, za pozicije koje se vode u bankarskoj knjizi i knjizi trgovanja.

Banka je uspostavila odgovarajuću organizacionu strukturu, poslovne aktivnosti, linije odlučivanja i odgovornosti tako što je jasno razgraničila proces preuzimanja deviznog rizika od procesa njegovog upravljanja i procesa podrške, na nivou Banke.

Proces upravljanja deviznim rizikom, obuhvata redovno i pravovremeno identifikovanje, mjerenje, odnosno procjenjivanje, ublažavanje, praćenje i kontrolu rizika, te izvještavanje o deviznom riziku, kojem je Banka izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju. Proces upravljanja deviznim rizikom obuhvata i rizike koji nastaju zbog uvođenja novih usluga, proizvoda ili sistema, značajnih promjena u postojećim uslugama, proizvodima ili sistemima, nastupa na novim tržištima, i sl.

U procesu upravljanja deviznim rizikom procjenjuje se potencijalni uticaj relevantnih internih i eksternih uticaja i trendova, regulatornih promjena, pokazatelja i podataka na izloženost rizicima i/ili pojedinih kategorija izloženosti, odnosno portfolija, i te procjene uzimaju u obzir prilikom donošenja odluka o preuzimanju rizika, odnosno u upravljanju deviznim rizikom.

Banka kontinuirano identifikuje rizike kojima je izložena ili kojima bi mogla biti izložena u svom poslovanju, te analizira uzroke nastanka izloženosti deviznom riziku.

Sektor upravljanja rizicima u saradnji sa organizacionom jedinicom zaduženom za upravljanje sredstvima i likvidnošću vrši identifikaciju deviznog rizika na nivou Banke. Identifikacija se vrši kroz blagovremeno identifikovanje uzroka, koji dovode na nastanka deviznog rizika odnosno utvrđuje se:

- tekuća izloženost deviznom riziku;
- buduća izloženost po osnovu novih poslovnih proizvoda i aktivnosti.

Mjerenje deviznog rizika predstavlja kvantitativnu i kvalitativnu procjenu izloženosti deviznom riziku i obuhvata procjenu tekuće i buduće izloženosti deviznom riziku i vrši se primjenom regulatorno i interno definisanih metoda i modela.

Banka sprovodi kontinuirano ublažavanje deviznog rizika kroz održavanje rizika na prihvatljivom nivou za profil rizika, kao i utvrđivanjem i primjenom adekvatnih mjera i tehnika, kao i praćenje i monitoring realizacije mjera. Grupa primjenjuje sistem eksternih (propisanih od regulatora) i internih limita (usvojenih od strane nadležnih odbora Banke), utvrđenih na osnovu pokazatelja deviznog rizika na nivou Banke. Prilikom definisanja limita izloženosti deviznom riziku uzima se u obzir više aspekata deviznog rizika, ograničavajući negativan efekat na finansijski rezultat i kapital Banke.

Održavanje rizika na prihvatljivom nivou za rizični profil Banke, predstavlja ublažavanje deviznog rizika.

Ublažavanje rizika podrazumijeva skup strateških odrednica, metoda, kriterijuma i postupaka za prihvatanje, izbjegavanje, smanjenje ili prenos utvrđenog nivoa rizika.

Ublažavanje deviznog rizika obuhvata definisanje limita izloženosti deviznom riziku i mjere zaštite od deviznog rizika.

Banka definiše mjere za ograničavanje i ublažavanje rizika na način koji će negativne uticaje na poslovanje i bonitet Banke svesti na najmanju moguću mjeru.

Na nivou Banke ustanovljen je sistem praćenja i kontrole limita i realizacije mjera za minimiziranje deviznog rizika.

4.2.5. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i usljed nastupanja nepredvidivih eksternih događaja, uključujući pravni rizik.

Pravni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke usljed neispunjenja ugovorne obaveze, pokrenutih sudskih postupaka protiv banke, donošenja poslovnih odluka za koje se utvrdi da nisu sprovedive, negativno utiču na poslovanje ili finansijski položaj banke.

U cilju minimiziranja nastanka događaja operativnog rizika Banka uspostavlja odgovarajući okvir koji uključuje: proces identifikovanja događaja operativnog rizika, proces klasifikacije događaja operativnog rizika prema nivou rizičnosti, analizu događaja operativnog rizika, proces praćenja događaja operativnog rizika, monitoring mjera za ublažavanje operativnih rizika i sistem ranog otkrivanja događaja operativnog rizika.

Prilikom preuzimanja operativnog rizika Banka se rukovodi sljedećim načelima:

- poslovanje u skladu sa dobrim praksama za upravljanje operativnim rizikom;
- obezbjeđenje adekvatnih kontrola za upravljanje operativnim rizikom;
- blagovremeno identifikovanje i kontinuirano praćenje događaja operativnog rizika, minimiziranje nastanka događaja operativnog rizika sprovođenjem mjera;
- analiza ključnih indikatora rizika koji dovode do nastanka događaja operativnog rizika;
- mjerenje operativnog rizika primjenom regulatornog pristupa (pokazatelj operativnog rizika) internog pristupa (stres testiranje);
- mjerenje tekuće izloženosti operativnom riziku i procjena izloženosti po osnovu uvođenja novih proizvoda i aktivnosti na sprovođenju mjera u cilju minimiziranja događaja operativnog rizika.

Banka kontinuirano vrši ublažavanje operativnog rizika, što podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou za profil rizika kroz utvrđivanje mjera za minimiziranje mjera za ublažavanje operativnog rizika koje podrazumijevaju:

- definisanje limita izloženosti;
- definisanje i primjena mjera za ublažavanje operativnih rizika;
- sistem fizičkih kontrola;
- Plan za obezbeđenje kontinuiteta poslovanja i
- Plan oporavka aktivnosti u slučaju katastrofa (DRP).

Praćenje i kontrola operativnog rizika podrazumijeva praćenje usklađenosti poslovanja sa definisanim sistemom limita, a u cilju održavanja operativnog rizika na nivou prihvaćenom definisanim rizičnim profilom Banke, kao i praćenje i monitoring realizacije mjera. Praćenje i kontrola operativnog rizika su uspostavljeni i integrisani u sve poslovne aktivnosti Banke i na svim nivoima upravljanja operativnim rizikom kao i nezavisna kontrola procjene adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja operativnim rizikom.

Grupa je uspostavila proces praćenja i izveštavanja o efektima realizacije primjenjenih mjera i tehnika ublažavanja operativnog rizika, kroz redovno izveštavanje nadležnih odbora i organa, kao i jasnu podjelu odgovornosti, definisanje pravila o učestalosti i izveštavanju o sprovođenju usvojenih mjera za smanjenje operativnog rizika.

Sistem izveštavanja o operativnom riziku obuhvata pravovremeno izveštavanje o događajima operativnog rizika po vrstama događaja i linijama poslovanja, uzrocima i izvorima nastanka događaja, značajnosti događaja, trendu izloženosti, mjerama koje namjeravaju da se preduzmu ili jesu preduzete u cilju ublažavanja i ograničavanja posljedica događaja i aktivnostima koje je Banka povjerala trećim licima.

Banka izračunava kapitalni zahtjev za operativni rizik u skladu sa regulativom koristeći standardizovani pristup.

4.2.6. Environmentalni rizici & DAK

Rizik zaštite životne sredine je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat, kapital i reputaciju Banke usljed događaja koji ima ili je vjerovatno da će imati negativan materijalni uticaj na životnu sredinu, zdravlje i bezbjednost ili zajednicu u cijelini.

DAK aktivnosti su aktivnosti proizvodnje i trgovine alkohola (osim piva i vina), proizvodnje i trgovine duvana i duvanskih proizvoda i kockarske djelatnosti.

Ocjena nivoa rizika zaštite životne i društvene sredine zavisi od sljedećih faktora: vrste kredita, namjene kredita, iznosa i roka važenja/perioda isteka važenja, sredstava obezbeđenja, kao i industrijskih sektora u kojima posluju klijenti Banke.

U okviru procesa ekološke i društvene provjere, prvi korak je provjera da li se djelatnost, projekat, odnosno aktivnost na koji se zahtjev odnosi nalazi na Zajedničkoj MFI listi isključenja, što znači da se kao takav izuzima iz finansiranja od strane Banke. U slučaju da je zahtjev za kredit/plasman na toj listi, nadležni organi Banke i organizacioni dijelovi koji sprovode i učestvuju u sistemu upravljanja zaštitom životne i društvene sredine, podnose prijedlog da se zahtjev odbije na osnovu postojećih ekoloških i društvenih problema, a potom podnose Krajnji Izvršaj o uticajima na životno i društveno okruženje nadležnom Kreditnom odboru.

U slučaju da djelatnost, projekat, odnosno aktivnost na koju se odnosi zahtjev za odobravanje plasmana nije na Zajedničkoj MFI listi isključenja, nadležni organi Banke i organizacioni dijelovi koji sprovode i učestvuju u sistemu upravljanja zaštitom životne i društvene sredine, vrše provjeru da li je ta aktivnost na Zajedničkoj MFI listi za saglasnost, što znači da kao takva neće biti finansirana od strane Banke bez prethodne pisane saglasnosti Odjeljenja EBRD-a za životnu sredinu i društvenu zaštitu i provjeru inicijalnog nivoa ekološkog i društvenog rizika uz pomoć Liste kategorizacije ekoloških i društvenih rizika.

4.2.7. Rizik ulaganja

Rizik ulaganja je rizik koji predstavlja mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat ili kapital banke zbog promjena tržišnih vrijednosti ulaganja banke u fiksnu imovinu i ulaganja u druga pravna lica.

Osnovni principi organizacije sistema upravljanja rizikom ulaganja:

- Banka je uspostavila poseban i nezavisan organizacioni oblik u čijoj je nadležnosti upravljanje rizicima, uključujući i rizik ulaganja;
- Banka je jasno razgraničila poslovne aktivnosti, linije odlučivanja i odgovornosti koje obavljaju zaposleni u organizacionim dijelovima zaduženim za preuzimanje rizika ulaganja (Front Office), od upravljanja rizikom ulaganja (Middle Office) i podrške procesu upravljanja rizikom ulaganja (Back Office);
- Banka je uspostavila adekvatan informacioni sistem koji podrazumijeva potpunu informisanost lica uključenih u sistem upravljanja rizikom ulaganja, primjenom odgovarajuće IT podrške i utvrđivanjem učestalosti izvještavanja rukovodstva Banke.

Ulaganje u druga pravna lica

Banka, ne može direktno ili indirektno, bez prethodnog pisanog odobrenja Agencije za bankarstvo RS, imati:

- učešće u pravnom licu ili u zavisnom društvu tog pravnog lica koje prelazi iznos od 5% priznatog kapitala Banke, ili
- ukupnu neto vrijednost svih učešća Banke u drugim pravnim licima i zavisnim društvima tih pravnih lica iznad 20% priznatog kapitala Banke;
- učešće Banke u jednom pravnom licu iz finansijskog sektora direktno ili indirektno može biti najviše do 15% njenog priznatog kapitala;
- učešće Banke u licima koje nije lice u finansijskom sektoru ne smije preći 10% njenog priznatog kapitala, odnosno niti 49% kapitala nefinansijskog pravnog lica tog lica;
- ukupno učešće Banke u licima koja nisu lica u finansijskom sektoru može biti najviše do 25% priznatog kapitala Banke, a ukupno učešće Banke u licima u finansijskom sektoru može biti najviše do 50% njenog priznatog kapitala;
- krediti Banke drugim licima u kojima Banka ima investiciona ulaganja smatraju se učešćem na koje se primjenjuju ograničenja u smislu ograničenja Zakona o bankama Republike Srpske koji se odnosi na učešće banke u drugim pravnim licima.

Banka ne vrši ulaganja u druga pravna lica.

Ulaganje u osnovna sredstva

- ukupno ulaganje Banke u njena osnovna sredstva ne smije ne može biti veće od 40% iznosa priznatog kapitala Banke.
- ulaganjima u osnovna sredstva ne smatraju se ulaganja koja je Banka stekla u periodu od tri godine nakon sticanja u zamjenu za svoja potraživanja u postupku finansijskog restrukturiranja, u stečajnom i izvršnom postupku, te primjenom instrumenata obezbjeđenja potraživanja u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršni postupak.

Banka vrši ulaganja u osnovna sredstva pri čemu se ista nalaze u okviru regulatorno definisanih limita.

4.2.8. Rizik zemlje

Rizik zemlje je rizik koji se odnosi na zemlju porijekla lica prema kome je Banka izložena, odnosno rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke zbog nemogućnosti Banke da naplati potraživanja od dužnika iz razloga koji su posljedica političkih, ekonomskih ili socijalnih prilika u zemlji porijekla dužnika.

Rizik zemlje obuhvata sljedeće rizike:

- političko-ekonomski rizik, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog nemogućnosti Banke da naplati potraživanja usljed ograničenja utvrđenih aktima državnih i drugih organa zemlje porijekla dužnika, kao i opštih i sistemskih prilika u toj zemlji;
- rizik transfera, pod kojim se podrazumijeva vjerovatnoća ostvarenja gubitka zbog nemogućnosti naplate potraživanja iskazanih u valuti koja nije zvanična valuta zemlje porijekla dužnika, i to usljed ograničenja plaćanja obaveza prema povjericima iz drugih zemalja u određenoj valuti koja su utvrđena aktima državnih i drugih organa zemlje dužnika.

Banka upravlja rizikom zemlje na nivou pojedinačnog plasmana i na nivou portfolia.

Mjerenje i kontrolu izloženosti pojedinačnog plasmana riziku zemlje, Banka vrši određivanjem kategorije internog rejtinga zemlje dužnika, a na osnovu rejtinga dodijeljenog od strane međunarodno priznatih rejting agencija i utvrđivanjem limita izloženosti kao procenat od kapitala Banke u zavisnosti od kategorije internog rejtinga zemlje. Mjerenje i kontrolu izloženosti portfolia riziku zemlje Banka vrši na osnovu grupisanja potraživanja prema stepenu rizika zemalja dužnika.

Nivo izloženosti Banke prema određenoj zemlji je određen limitima u zavisnosti od nivoa rizika kome pripada navedena zemlja.

U cilju adekvatnog upravljanja rizikom zemlje, Banka definiše limite izloženosti pojedinačno po zemljama porijekla dužnika, a u slučaju utvrđene koncentracije izloženosti po pojedinačnim geografskim regionima, utvrđuje ih i na regionalnoj osnovi.

Plasmani Banke koji su odobreni dužnicima sa sjedištem izvan Bosne i Hercegovine, za finansiranje poslovanja u Bosni i Hercegovini, čije se izmirenje finansijskih obaveza prema Banci očekuje iz izvora poslovanja ostvarenog u Bosni i Hercegovini, predstavljaju potraživanja Banke bez izloženosti riziku zemlje porijekla dužnika.

4.3. Postupci utvrđivanja i procjene rizika, program testiranja otpornosti na stres

Banka isključivo preuzima rizike koje može procjeniti, kontrolisati i kojima može upravljati. Identifikovanim rizicima Banka upravlja kroz jasno definisan proces upravljanja rizicima koji uključuje redovno i pravovremeno utvrđivanje, mjerenje, odnosno procjenjivanje, praćenje, preduzimanje mjera za ublažavanje i izvještavanje o rizicima kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju.

Banka redovno mjeri odnosno procjenjuje rizike koje je identifikovala u svom poslovanju. Mjerenje podrazumjeva primjenu kvalitativnih i kvantitativnih metoda mjerenja koje omogućuju uočavanje promjena u profilu rizika i procjenu novih rizika.

Ublažavanje rizika podrazumjeva preuzimanje, diversifikaciju, prenos, smanjenje i/ili izbjegavanje rizika, a Banka ga sprovodi u skladu sa rizičnim profilom, sklonošću ka rizicima i tolerancijom prema rizicima. Praćenje i kontrola rizika se sprovode kroz kontinuirano praćenje izloženosti po različitim kriterijumima, kao i praćenje i kontrolu limita u okviru uspostavljenog sistema limita, pri čemu se navedeno na odgovarajući način i dokumentuje kroz uspostavljeni sistem redovnog izvještavanja.

Banka uspostavlja sistem redovnog izvještavanja o izloženosti rizicima i profilu rizičnosti, koji omogućuje relevantnim zaposlenim na svim nivoima u Banci pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i efikasno upravljanje rizicima, odnosno sigurno i stabilno poslovanje.

U cilju utvrđivanja značajnosti rizika Banka analizira sljedeće vrste rizika:

- kreditni rizik, tržišni i operativni rizik, odnosno rizike za koje računa minimalne kapitalne zahtjeve u skladu sa odredbama Odluke o izračunavanju kapitala banaka;
- rizike koji nisu u potpunosti pokriveni minimalnim kapitalnim zahtjevima iz Odluke o izračunavanju kapitala banaka (kreditno-devizni rizik, rezidualni rizik, moguća potcijenjenost kreditnog rizika usljed primjene standardizovanog pristupa, moguća potcijenjenost rizika usljed primjene pristupa osnovnog indikatora ili standardizovanog pristupa i drugo);
- rizik likvidnosti, rizik koncentracije, kamatni rizik u bankarskoj knjizi, rizik zemlje, strateški rizik, reputacioni rizik i rizik prekomjerne finansijske poluge;
- rizike koji nastaju po osnovu eksternih faktora, a koji uključuju uticaj poslovnog i makroekonomskog okruženja i ostale rizike koji nisu navedeni.

Banka procjenjuje materijalnu značajnost rizika korišćenjem kvalitativnih i kvantitativnih kriterijuma (ključnih indikatora rizika). Izloženosti po pojedinačnim vrstama rizika se kumuliraju i dobija se ukupna izloženost Banke svim identifikovanim rizicima, pri čemu Banka ne koristi efekte diverzifikacije. Definisanim sistemima limita za pojedinačne rizike isključena je mogućnost prekomjernog kumuliranja u smislu koncentracije izloženosti Banke pojedinačnim tipovima rizika.

Banka sprovodi stres testiranje za pojedinačne rizike koji su procjenjeni kao materijalno značajni.

Stres testiranje se sprovodi:

- analizom osjetljivosti kojom se procjenjuju efekti promjene određenog faktora rizika na kapital i finansijski rezultat, i/ili;
- scenario analizom kojom se procjenjuju efekti istovremene promjene više faktora rizika na kapital i finansijski rezultat u utvrđenim vanrednim (stresnim) okolnostima.

U stres testove za pojedinačne vrste rizika uključuju se svi značajni faktori pojedinačnih rizika specifični za poslovno okruženje u kome Banka posluje, koji uključuju i faktore makroekonomskog okruženja.

Stres test se sprovodi na godišnjem nivou u redovnim uslovima poslovanja, a u vanrednim situacijama i češće. Rezultati stres testiranja se koriste prilikom revidiranja, preispitivanja strategije, sklonosti odnosno tolerancije prema rizicima, sistema limita, primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika, procesa interne procjene adekvatnosti kapitala.

Sektor upravljanja rizicima najmanje jednom godišnje, a ukoliko nastanu značajne promjene u rizičnom profilu i češće, preispituje adekvatnost sprovođenja postupka stres testiranja i po potrebi isti mijenja.

4.4. Organizaciona struktura Funkcije upravljanja rizicima

Banke je uspostavila nezavisnu Funkciju upravljanja rizicima.

Funkcija upravljanja rizicima Banke svoje aktivnosti obavlja kroz sljedeće organizacione oblike: Sektor upravljanja rizicima i Služba za prevenciju i upravljanje rizičnim plasmanima.

Sektor upravljanja rizicima identifikuje, mjeri, procjenjuje, prati i upravlja rizicima, razvija modele i metodologiju za identifikovanje, mjerenje, procjenu, praćenje i upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i predlaže mjere za minimiziranje rizika.

Služba za prevenciju i upravljanje rizičnim plasmanima kontinuirano radi na naplati i smanjenju rizičnih plasmana na nivou svake organizacione jedinice, te prilikom preuzimanja rizičnih plasmana za svaki pojedinačan plasman vrši:

- analizu kompletnosti dokumentacije koju sadrži dosije rizičnog plasmana posebno u dijelu dokumentacije vezane za ugovorene i uspostavljene kolaterale;
- analizu kreditne istorije klijenta;
- analizu finansijskih izvještaja dostavljenih za cijeli period trajanja plasmana, kao i privremenih obračuna;
- provjeru preduzetih mjera za naplatu rizičnog plasmana;
- analizu kvaliteta postojećih uspostavljenih sredstava obezbjeđenja;
- analizu pravne valjanosti uspostavljenih sredstava obezbjeđenja (u saradnji sa Službom pravnih i opštih poslova i ljudskih resursa);
- mogućnost naplate Banke realizacijom sredstava obezbjeđenja.

4.5. Opis sistema za mjerenje i izvještavanje rizika

Banka izbjegava potencijalni sukob interesa jasnim razgraničavanjem nadležnosti poslovnih funkcija koje su definisane Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Banke.

Prilikom definisanja nadležnosti poslovnih funkcija uzimaju se u obzir odredbe propisa i obezbjeđuje razdvajanje poslova, te se poštovanjem tih principa nadležnosti poslovnih funkcija ne preklapaju.

Npr, shodno standardima za upravljanje kreditnim rizikom definisanim članom 17. Odluke ABRS o upravljanju rizicima u bankama, Banka je jasno razgraničila da utvrđivanje ispravki vrijednosti za bilansne izloženosti, odnosno rezervisanja po vanbilansnim stavkama vrši Sektor upravljanja rizicima, a ne poslovni sektor koji ugovara transakcije (Sektor prodaje).

Prilikom definisanja ciljeva članu Uprave Banke nadležnom za poslovnu oblast upravljanja rizicima i poslovnu oblast upravljanja finansijama, računovodstvom i izvještavanjem, u cilju sprečavanja sukoba interesa, a u skladu sa preporukom ABRS, uzeto je u obzir da ciljevi ne budu suprotstavljeni.

Svaka poslovna funkcija svojim internim aktima reguliše linije izvještavanja prema organima Banke, te prema regulatoru. Sektor finansija, računovodstva i izvještavanja vrši eksterno izvještavanje ABRS i drugih regulatornih tijela.

Kontrolne funkcije su adekvatno organizovane u okviru Banke, obzirom da je svaka kontrolna funkcija organizovana kao samostalan organizacioni dio, sa direktnom linijom izvještavanja prema Nadzornom odboru. Poslovi kontrolnih funkcija su definisani Programima rada svake pojedine kontrolne funkcije i pripadajućim Metodologijama, te Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Banke (opisi poslova), a u skladu sa nadležnostima propisanim članovima 94, 95. i 96. Zakona o bankama i članovima 7, 8. i 9. Odluke ABRS o sistemu unutrašnjih kontrola, te time isti vrše poslove iz svoje nadležnosti. Kontrolna funkcija Sektora upravljanja rizicima, Interne revizije i Službe za praćenje usklađenosti poslovanja i unutrašnje kontrole je jasno razgraničena aktom o sistematizaciji Banke, a i u operativnom radu.

Banka ima usvojene Kodekse ponašanja (Uputstvo etičkog, poslovnog ponašanja i interne komunikacije zaposlenih u Komercijalnoj Banci AD Banja Luka i Pravila ponašanja i profesionalne etike) kojima su utvrđene opšte profesionalne odredbe i putem kojih su upućeni zaposleni u Banci da svoje ponašanje prilagode radnom okruženju, u skladu sa korporativnim standardima i kulturom, moralnim i profesionalnim normama i vrijednostima koje promoviše Banka.

4.6. Politike u vezi sa sistemskim i redovnim provjerama strategija upravljanja rizika, kao i o praćenju efikasnosti zaštite i smanjenja rizika, koji proizilaze iz poslovnog modela banke

Politika Banke je da preispituje Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima i niže akte najmanje jednom godišnje, a ako nastanu značajne promjene u rizičnom profilu Banke i češće.

Praćenje i kontrola rizika se sprovodi kroz kontinuirano praćenje izloženosti po različitim kriterijumima, kao i praćenje i kontrolu limita u okviru uspostavljenog sistema limita, pri čemu se navedeno na odgovarajući način i dokumentuje kroz uspostavljeni sistem redovnog izvještavanja.

Banka uspostavlja sistem redovnog izvještavanja o izloženosti rizicima i profilu rizičnosti, koji omogućuje relevantnim zaposlenim na svim nivoima u Banci pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i efikasno upravljanje rizicima, odnosno sigurno i stabilno poslovanje.

4.7. Adekvatnost sistema upravljanja rizicima u odnosu na rizičan profil, poslovnu politiku i strategiju

Rizični profil Banke opredjeljen je prihvatljivim nivoom rizika za Banku i usklađen je sa definisanom sklonošću Banke ka rizicima, kao i sa tolerancijom prema rizicima.

Sklonost Banke ka rizicima predstavlja nivo rizika koji Banka namjerava da preuzme radi ostvarivanja svojih strategija i politika, dok tolerancija prema rizicima predstavlja najviši prihvatljivi nivo rizika za Banku.

U skladu sa rizičnim profilom, Politikama, Procedurama i Metodologijama za pojedine vrste rizike definisani su najviši dozvoljeni nivo izlaganja prema pojedinim vrstama rizika.

Prihvatljiv nivo izloženosti kreditnom riziku Banke u skladu je sa definisanom Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima zavisi od strukture portfolija Banke, na osnovu koje se omogućuje limitiranje negativnih efekata na finansijski rezultat i minimiziranje kapitalnih zahtjeva po vrstama rizika, a u cilju održavanja adekvatnosti kapitala na prihvatljivom nivou.

Sistem upravljanja pojedinim vrstama rizikama kojim je banka izložena, obezbjeđuje da rizični profil Banke bude u skladu sa definisanom sklonošću Banke ka rizicima, kao i tolerancijom prema rizicima.

Banka odobrava plasmane klijentima (pravnim i fizičkim licima) za koje procjenjuje da su kreditno sposobni. Sa druge strane Banka ne ulaže u visokorizične plasmane kao što su ulaganja u visokoprotabilne projekte s visokom rizikom, u investicione fondove visokorizičnog projekta i sl.

Banka održava nivo deviznog rizika na nivou koji joj omogućava da minimizira negativan uticaj promjene međuvalutnih odnosa na tržištu. U tom cilju održava otvorenu poziciju po pojedinim valutama u okviru eksterno i interno definisanih limita Banka uspostavlja sveobuhvatan i efikasan sistem upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, koji je srazmjeran vrsti, obimu i složenosti poslova Banke, kao i njenim rizičnim profilom.

Banka vrši interni procjenu adekvatnosti kapitala u skladu sa svojom sklonošću ka rizicima, tolerancijom prema rizicima i rizičnim profilom i na osnovu njega određuje strategiju za održavanje potrebnog nivoa kapitala. Sklonošću Banke ka rizicima smatra se nivo rizika koji Banka namjerava da preuzme radi ostvarivanja svoje strategije i politika, dok tolerancija prema rizicima predstavlja maksimalni nivo rizika, odnosno (očekivanih i neočekivanih gubitaka koji Banka može podnijeti u skladu sa svojim strateškim ciljevima.

Banka procjenjuje materijalnu značajnost rizika korišćenjem kvalitativnih i kvantitativnih kriterijuma. Izloženosti po pojedinačnim vrstama rizika se kumuliraju i dobija se ukupna izloženost Banke svim identifikovanim rizicima, pri čemu Banka ne koristi efekte diverzifikacije. Definisanim sistemima limita za pojedinačne rizike isključena je mogućnost prekomjernog kumuliranja u smislu koncentracije izloženosti Banke pojedinačnim tipovima rizika.

Banka definiše toleranciju prema rizicima kao najviši nivo koji je spremna da preuzme, a pri tome da njen rizični profil bude u okviru definisane sklonosti prema rizicima.

Prikaz ključnih pokazatelja Banke u vezi sa upravljanjem rizicima i njihove vrijednosti prikazane su u Revizorskom izvještaju za 2019. godinu objavljenom na portalu banke:

(link: <http://www.kombank-bl.com/pdf/revizorski-izvjestaj-kbbl-2019.pdf>)

4.8. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Sa ciljem minimiziranja kreditnog rizika, internim aktima su definisane nadležnosti organizacionih dijelova koji preuzimaju rizik i koji upravljaju kreditnim rizikom, te nadležnosti Sektora upravljanja rizicima, u smislu davanja nezavisnog stava prilikom odobrenja novih plasmana, reprogramiranja/restruktuiranja plasmana odnosno regulisanja rizičnih plasmana.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumjeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou za rizični profil Banke, odnosno održavanje prihvatljivog nivoa kvaliteta kreditnog portfolia Banke.

Osnovne tehnike ublažavanja kreditnog rizika su:

- Limiti izloženosti – rizik koncentracije,
- Diversifikovanje ulaganja,
- Sredstva obezbjeđenja.

Limiti izloženosti po osnovu pojedinačnog dužnika zasnivaju se na procjeni kreditne sposobnosti dužnika, a limiti izloženosti na nivou portfolia usmjereni su na ograničenje koncentracije izloženosti u portfoliu. Banka kontinuirano kontroliše kretanje kreditnog rizika u okviru definisanog rizičnog profila.

Rizik koncentracije obuhvata: veliku izloženost (izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica i licima povezanim sa Bankom), grupe izloženosti sa istim ili sličnim faktorima rizika kao što su privredni sektori, vrste proizvoda, geografska područja i slično, rizik zemlje, instrumente kreditne zaštite. Diversifikovanje ulaganja usmjereno je na ublažavanje kreditnog rizika kroz smanjenje koncentracije portfolia u pojedinim segmentima aktive.

Banka je definisala mjere za ograničavanje i ublažavanje rizika likvidnosti na način koji će negativne uticaje na poslovanje i bonitet svesti na najmanju moguću mjeru. Postupkom ublažavanja rizika likvidnosti utvrđuju se mjere za ublažavanje rizika likvidnosti. Ublažavanje rizika likvidnosti podrazumijeva:

- definisanje i primjenu odgovarajućih mjera zaštite i preventive,
- definisanje limita izloženosti,
- definisanje i primjenu mjera zaštite i preventive i mjera za ublažavanje rizika likvidnosti.

4.9. Opis načina na koji se obezbjeđuje informisanje organa upravljanja banke o rizicima

Banka je uspostavila sistem redovnog izvještavanja o izloženosti rizicima i profilu rizičnosti, koji omogućuje relevantnim zaposlenim na svim nivoima u Banci pravovremene, tačne i dovoljno detaljne informacije koje su potrebne za donošenje poslovnih odluka i efikasno upravljanje rizicima, odnosno sigurno i stabilno poslovanje.

Organi odlučivanja u banci su aktivno uključeni u proces upravljanja rizicima u Banci, a kroz redovne sjednice i materijale su informisani o svim rizicima koji su značajni za poslovanje Banke.

Uprava Banka, Nadzorni odbor, Odbor za reviziju, Kreditni odbor, ALCO odbor i Matična banka informišu se putem izvještaja:

- kontrolne funkcije za upravljanje rizicima i izvještajem o upravljanju rizicima kojima je obuhvaćeno kretanje izloženosti Banke rizicima, ispunjavanju zakonskih i internih limita, praćenje kapitalnih zahtjeva Banke i kapitalno relevantnih rizika;
- o internoj procjeni adekvatnosti kapitala (ICAAP) kojim su obuhvaćeni svi rizici kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, a koji su identifikovani kao materijalno značajni.

5. KAPITAL I KAPITALNI ZAHTJEVI BANKE

Kvantitativni podaci o kapitalu Banke obuhvataju:

- Iznos osnovnog i dopunskog kapitala;
- Pregled pojedinačnih elemenata kapitala;
- Odbitne stavke od kapitala;

- Iznos ukupnog kapitala.
- Ukupna knjigovodstvena vrijednost kapitala Banke na dan 31.12.2019. godine iznosi 69.062 hiljada KM i za 5,99 % je veći u odnosu na prethodnu godinu kao rezultat ostvarene dobiti u 2019. godini (2.318 hiljada KM) i povećanja revalorizacionih rezervi po osnovu fer vrijednosti finansijske imovine kroz ostali rezultat (1.584 hiljada KM).
- Skupština akcionara Komerčijalne banke ad Banja Luka je u 2019. godini donijela Odluku o raspodjeli dobiti ostvarene u poslovnoj 2018. godini sa izdvajanjem u obavezne zakonske rezerve u iznosu od 101 hiljada KM i preostali dio u neraspoređenu dobit u iznosu od 1.928 hiljada KM.
- Upravljanje kapitalom predstavlja kontinuiran proces utvrđivanja i održavanja optimalnog nivoa i strukture regulatornog i raspoloživog internog kapitala koji:
  - podržava planirani rast plasmana,
  - uvažava buduće izvore sredstava i njihovo korišćenje,
  - uvažava minimalan iznos kapitala, odnosno uvažava moguće promjene zahtjevanog minimalnog iznosa kapitala u skladu sa zahtjevima regulatora.
- Odlukom o izračunavanju kapitala banaka Agencije za bankarstvo Republike Srpske definišane su karakteristike i vrste stavki koje se uključuju prilikom izračunavanja regulatornog kapitala:
- Regulatorni kapital banke predstavlja iznos izvora sredstava koji je banka dužna održavati radi sigurnog i stabilnog poslovanja. Regulatorni kapital predstavlja zbir osnovnog i dopunskog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.
- Osnovni kapital banke predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.
- Dopunski kapital banke sastoji se od instrumenata kapitala, subordinisanih dugova, opštih ispravki vrijednosti za kreditne gubitke do 1,25 % iznosa izloženosti ponderisanih rizikom i drugih stavki dopunskog kapitala nakon regulatornog usklađivanja.
- Osnovni kapital Komerčijalne banke ad Banja Luka sastoji se iz iznosa redovnog osnovnog kapitala. Na dan 31.12.2019. godine Banka nema dodatni osnovni kapital. Redovni osnovni kapital se sastoji od stavki: ostalog ukupnog rezultata koji čine revalorizacione rezerve po osnovu fer vrijednosti finansijske imovine kroz ostali rezultat i obračuna aktuaru, ostale rezerve koje čine zakonske rezerve, odbitnih stavki redovnog osnovnog kapitala po osnovu regulatornog usklađivanja koje čine iznos nematerijalna ulaganja i odložena poreska sredstava i odbitne stavke od dodatnog osnovnog kapitala koje premašuju dodatni osnovni kapital (u visini iznosa nedostajućih rezervi u skladu sa regulatornim pristupom umanjenim za opšte ispravke vrijednosti za kreditne gubitke do 1,25 % iznosa izloženosti ponderisanih rizikom).
- Iznos regulatornog kapitala, odnosno priznatog kapitala Banke, kao i iznos redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala, s pregledom pojedinačnih elemenata kapitala na dan 31.12.2019. godine:

Iznos regulatornog kapitala, odnosno priznatog kapitala Banke, kao i iznos redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala, s pregledom pojedinačnih elemenata kapitala

(u 000 KM)

KAPITAL		
Br.	Stavka	Iznos
1.	REGULATORNI KAPITAL	57.055
1.1	OSNOVNI KAPITAL	57.055
1.1.1	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL	57.055
1.1.1.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	60.000
1.1.1.2	Zadržana dobit	
1.1.1.3	Ostali ukupni rezultat	2.557
1.1.1.4	Ostale rezerve	594
1.1.1.5	(-) Ostala nematerijalna imovina	-947
1.1.1.6	(-) Odložena poreska imovina koja zavisi od buduće profitabilnosti i ne proizilazi iz privremenih razlika umanjenih za povezane poreske obaveze	-
1.1.1.7	(-) Odbici od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuju dodatni osnovni kapital	-5.133
1.1.1.8	(-) Odloženo poresko sredstvo koje se može odbiti i koja zavisi od buduće profitabilnosti i proizilazi iz privremenih razlika	-16
1.1.2.	DODATNI OSNOVNI KAPITAL	-
1.1.2.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao dodatni osnovni kapital	-
1.1.2.2	(-) Odbici od stavki dopunskog kapitala koji premašuju dopunski kapital	-5.133
1.1.2.3	Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital (odbija se od redovnog	5.133

	osnovnog kapitala)	
1.2	DOPUNSKI KAPITAL	-
1.2.1	Instrumenti kapitala i subordinisani krediti koji se priznaju kao dopunski kapital	-
1.2.2	Opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardizovanim pristupom	1.613
1.2.3	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	5.133
1.2.4	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-6.746

Opis osnovnih karakteristika finansijskih instrumenata koji se uključuju u obračun regulatornog kapitala:

OSNOVNE KARAKTERISTIKE FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA		
Br.	Stavka	
1	Emitent	Komercijalna banka ad Banja Luka
1.1.	Jedinstvena oznaka	KMCB-R-A
Tretman u skladu sa regulatornim okvirom		
2	Priznat na pojedinačnoj/konsolidovanoj osnovi	Pojedinačna osnova
3	Vrsta instrumenata	Obične akcije
4	Iznos koji se priznaje za potrebe izračunavanja regulatornog kapitala u hiljadama KM sa stanjem na dan posljednjeg izvještaja	60.000 hiljada KM
5	Nominalni iznos instrumenta	1 hiljada KM
5.1.	Emisiona cijena	1 hiljada KM
5.2.	Otkupna cijena	Otkupna cijena, u slučaju sticanja sopstvenih akcija, se utvrđuje posebnom odlukom skupštine akcionara Banke
6	Računovodstvena klasifikacija	Akcionarski kapital
7	Datum izdavanja instrumenta	Inicijalni datum izdavanja 15. 09.2006. godine, II emisija akcija 05.07.2010 g godine
8	Instrument sa datumom dospjeća ili instrument bez datuma dospjeća	Bez datuma dospjeća
8.1.	Inicijalni datum dospjeća	Bez datuma dospjeća
9	Opcija kupovine od strane emitenta	Ne
9.1.	Prvi datum aktiviranja opcije kupovine, uslovni datum aktiviranja opcije kupovine i otkupna vrijednost	-
9.2.	Naknadni datum aktiviranja opcije kupovine (ako je primjenljivo)	-
Kuponi/dividende		
10	Fiksna ili pomjenljiva dividenda/kupon	-
11	Kuponska stopa i povezani indeksi	-
12	Postojanje mehanizma obaveznog otkazivanja dividende	-
13.1.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog prava u vezi sa vremenom isplate dividende/kupona	-
13.2.	Puno diskreciono pravo, djelimično diskreciono pravo ili bez diskrecionog pravo u vezi sa iznosom dividende/kupona	-
14	Mogućnost povećanja prinosa ili drugih podsticaja za otkup	-
15	Nekumulativne ili kumulativne dividende/kuponi	-
16	Konvertibilan ili nekonvertibilan instrument	-
17	Ako je konvertibilan , uslovi pod kojima može doći do konverzije	-
18	Ako je konvertibilan djelimično ili u cjelosti	-
19	Ako se može konvertovati, stopa konverzije	-
20	Ako je konvertibilna, obavezna ili dobrovoljna konverzija	-

21	Ako je konvertibilan, instrumenta u koji se konvertuje	-
22	Ako je konvertibilan, emitent instrumenta u koji se konvertuje	-
23	Mogućnost smanjenja vrijednosti	-
24	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, uslovi pod kojima može doći do smanjenja vrijednosti	-
25	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, djelimično ili u cjelosti	-
26	Ako postoji mogućnost smanjenja vrijednosti, trajno ili privremeno	-
27	Ako je smanjenje vrijednosti privremeno, opis mehanizma povećanja vrijednosti	-
28	Vrsta instrumenta koji će se u slučaju likvidacije ili stečaja isplatiti neposredno prije navedenog instrumenta	-
29	Neusklađene karakteristike konvertovanih instrumenata	-
30	Ako postoje, navesti neusklađene karakteristike	-

Opis svih ograničenja koja se primjenjuju pri izračunavanju regulatornog kapitala u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banaka, kao i instrumenta kapitala, regulatornih usklađivanja i prilagođavanja na koja se ova ograničenja odnose:

- opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardizovanim pristupom - Banka na ovoj poziciji iskazuje opšte ispravke vrijednosti za kreditne gubitke (ispravke vrijednosti na dobru aktivu), a najviše do 1,25% ukupnog iznosa izloženosti ponderisanih rizikom.
- odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu) - razlika između iznosa nedostajućih rezervi i iznosa opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardizovanim pristupom;
- elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo – iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu i kriterijumima klasifikacije odnosno nedostajuće rezerve koje su rezultat razlike između obračunatih regulatornih rezervi za kreditne gubitke i iskazanih ispravki vrijednosti.

5.1. Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala

Banka izračunava pokazatelj adekvatnosti kapitala (osnovnog akcijskog, osnovnog i ukupnog kapitala) i kapitalne zahtjeve u skladu sa regulativom Agencije za bankarstvo RS koristeći standardizovani pristup i to za rizikom ponderisane izloženosti za:

- Kreditni rizik;
- Tržišni rizik i
- Operativni rizik

U skladu sa regulatornim propisima Banka mora da ispunjava sledeće kapitalne zahtjeve:

- stopu redovnog osnovnog kapitala – regulatorno propisana minimalna vrijednosti 6,75%
- stopu osnovnog kapitala - regulatorno propisana minimalna vrijednosti 9%
- stopu regulatornog kapitala - regulatorno propisana minimalna vrijednosti 12%.

Stopa redovnog osnovog kapitala, osnovnog kapitala i regulatornog kapitala na dan 31.12.2019. godine iznosi 20,82 %.

Pored navedenih zahtjeva Banka mora da održava zaštitni sloj za očuvanje kapitala koji predstavlja regulatorni kapital u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5 % iznosa izloženosti riziku, odnosno to je dio redovnog osnovnog kapitala iznad propisanog minimuma od 6,75 %. Uvažavanjem zahtjeva za održavanjem zaštitinog sloja kapitala Banka uvećava minimalne kapitalne zahtjeve za stope redovnog osnovnog kapitala, osnovnog kapitala i regulatornog kapitala:

stopa redovnog osnovnog kapitala – regulatorno propisana minimalna vrijednosti 9,25%

stopa osnovnog kapitala - regulatorno propisana minimalna vrijednosti 11,5%

stopa regulatornog kapitala - regulatorno propisana minimalna vrijednosti 14,5%.

Zahtjevi za ostale zaštitne slojeve:

Pored navedenog zaštitnog sloja regulativom je utvrđen zahtjev za kombinovanim zaštitnim slojem koji predstavlja minimalni kapitalni zahtjev za redovni osnovni kapital uvećan za zaštitni sloj za očuvanje kapitala i uvećan za sledeće zaštitne slojeve u zavisnosti od toga šta je primjenljivo:

- kontraciklični zaštitni sloj specifičan za banku,
- zaštitni sloj za sistemski važnu banku,
- zaštitni sloj za sistemski rizik.

Struktura kapitala Banke opredjeljuje činjenicu da su navedene stope redovnog, osnovnog i regulatornog kapitala jednake.

Kapitalni zahtjevi i adekvatnost kapitala ostvarena na 31.12.2019.g.

(u 000 KM)

Adekvatnost kapitala		
Br.	Stavka	Iznos
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	42.152
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	9.716
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	
6.	Izloženosti prema institucijama	3.677
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	106.338
8.	Izloženosti prema stanovništvu	33.864
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	32.699
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	5.855
11.	Visokorizične izloženosti	
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	
13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom	
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima	
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja	
16.	Ostale izloženosti	12.103
17.	Kapitalni zahtjevi za iznos namirenja/ispоруke	
18.	Kapitalni zahtjevi za tržišne rizike	2.875
18.1.	Kapitalni zahtjevi za specifični i opšti rizik pozicije po osnovu dužničkih i vlasničkih instrumenata	
18.2.	Kapitalni zahtjevi za velike izloženosti koje prekoračuju ograničenja definisana Odlukom o velikim izloženostima	
18.3.	Kapitalni zahtjevi za devizni rizik	2.875
18.4.	Kapitalni zahtjevi za robni rizik	
19.	Kapitalni zahtjevi za operativni rizik	24.712

20.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	20,82%
21.	Stopa osnovnog kapitala	20,82%
22.	Stopa regulatornog kapitala	20,82%

5.2. Kreditni rizik i tehnike smanjenja kreditnog rizika

U analizi i procjeni kreditnog rizika Banke koriste dva paralelna pristupa: interni i regulatorni.

Interni sistem rejtinga nije samo instrument za oblikovanje pojedinačnih odluka i procjenjivanje nivoa rizika pojedinačnog plasmana, već predstavlja osnovu za analizu portfolia, podršku prilikom odobrenja plasmana, kao i u postupku obezvrjeđenja plasmana i procjene rezervisanja za gubitke po vanbilansnim pozicijama u cilju rangiranja nivoa rizičnosti plasmana i iskazivanja realne vrijednosti potraživanja. Interni sistem rejtinga podleže redovnoj reviziji i unapređenju.

U analizi kreditnog rizika, pored internog sistema rejtinga, Banka koristi i načela propisana lokalnom regulativom koja zahtjeva klasifikaciju svakog plasmana na osnovu propisanih kriterijuma i obračun rezervi za procjenu gubitaka po osnovu kreditnog rizika. Primjena ovih kriterijuma omogućava da se pokriju neočekivani gubitci koji mogu nastati usljed nemogućnosti i nesposobnosti klijenta da svoje obaveze izmiruje o roku dospjeća prema ugovorom definisanim uslovima. U tom smislu Banka vrši klasifikaciju potraživanja i obračun potrebnog nivoa rezervisanja koji predstavlja određeni vid zaštite od mogućih negativnih posljedica ukoliko se plasirana sredstva ne vrate o roku dospjeća i u punom iznosu.

Banka definiše **dospjela nenaplaćena potraživanja** kao sva potraživanja koja nisu naplaćena u roku dospjeća (po osnovu glavnog duga, kamata i naknada, kao i intervencije po garancijama i ostalim oblicima jemstva, nedozvoljena prekoračenja na računima klijenata i ostale dospjele obaveze klijenata).

Potraživanja u statusu neizmirenja obaveza (Default) – potraživanja u docnji (past due) potraživanje kod koga je dužnik u docnji dužoj od 90 dana, a Banka je, na osnovu procjene finansijskog stanja, odnosno kreditne sposobnosti dužnika, procjenila da dužnik neće moći da izmiri svoje obaveze u cijelosti bez realizacije sredstva obezbjeđenja, nezavisno od toga da li dužnik svoje obaveze izmiruje blagovremeno ili ne, Banka smatra malo vjerovatnim da će dužnik u potpunosti izmiriti svoje obaveze ne uzimajući u obzir mogućnost realizacije instrumenta kreditne zaštite i za potraživanje je utvrđen iznos obezvrjeđenja procjenom na individualnoj ili grupnoj osnovi, osim za potraživanja kod kojih se taj iznos ne može identifikovati na nivou pojedinačnog potraživanja u grupi.

Potraživanja na Watch listi - potraživanje kod koga je dužnik u docnji od 31 do 90 dana.

Obezvrjeđenje potraživanja za računovodstvene potrebe je vjerovatnoćom ponderisane procjene kreditnih gubitaka(tj. sadašnja vrijednost svih manjkova gotovine) tokom očekivanog roka trajanja finansijskog instrumenta, dok je sam manjak gotovine razlika između tokova gotovine koji pripadaju Banci po ugovoru i tokova gotovine koje Banka očekuje da primi.

Specifična prilagođavanja za kreditni rizik uključuju dio iznosa prilagođavanja za kreditni rizik koji se odnosi na sljedeće gubitke:

- gubitke za instrumente mjerene po fer vrijednosti koji predstavljaju obezvrijeđenje po osnovu kreditnog rizika u skladu sa MSFI/MRS,
- gubitke nastale kao rezultat tekućih ili prošlih događaja koji utiču na pojedinačno značajnu izloženost ili izloženosti koje nisu pojedinačno značajne, a procjenjuju se na pojedinačnoj ili grupnoj osnovi,
- gubitke za koje istorijsko iskustvo i trenutno dostupni podaci ukazuju na to da je gubitak nastao, ali Banka još nije upoznata s tim koja pojedinačna izloženost je pretrpjela te gubitke.

Za specifična prilagođavanja za kreditni rizik i njihova ukidanja koja se evidentiraju direktno kroz bilans uspjeha – ovo ukidanje obezvrjeđenja vrši se preko prihoda u bilansu uspeha.

Izloženosti kod kojih je izvršena ispravka vrednosti predstavljaju izloženosti kod kojih se vrši procjena naplativosti, odnosno kod kojih se vrši umanjene za iznos očekivanog gubitka.

5.2.1. Obezvrjeđenje plasmana

Banka se štiti od rizika promjene kvaliteta aktive kroz kontinuirano praćenje poslovanja klijenata, identifikovanje promjena koje mogu nastati pogoršanjem stanja dužnika, kašnjenjem u otplati ili promjenama u okruženju, kao i pribavljanjem odgovarajućih sredstava obezbjeđenja.

Sa primjenom MSFI 9, za identifikaciju i vrednovanje obezvrjeđenja Banka primenjuje koncept očekivanog kreditnog gubitka. Banka obračunava i priznaje ispravku vrijednosti za sve finansijske instrumente koji se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti, kao i za finansijska sredstva koja se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat

Kredit je obezvrijeđen kada je njegova knjigovodstvena vrijednost veća od procjenjenog nadoknadivog iznosa, pri čemu se nadoknadivi iznos procjenjuje na osnovu dokumentovanih nastalih događaja u prošlosti, a u isto vrijeme na osnovu procjene očekivanih događaja koji mogu nastati u budućnosti.

Obezvrijeđenje plasmana ima za cilj obezbjeđenje razumnog, opreznog i pravovremenog utvrđivanja gubitaka, zbog obezvrijeđenja kredita, kao i intervencija po osnovu potencijalnih obaveza, kako bi se zaštitio kapital Banke u periodu kada gubitak bude i definitivno potvrđen (realizovan) zbog nemogućnosti naplate ugovorenih iznosa ili odlivom sredstava za izmirenje potencijalnih obaveza.

Banka obračunava na svaki datum izvještavanja obezvrijeđenje plasmana i rezervisanja u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvrijeđenja (finansijska sredstva u nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomjesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u nivou 1).

Glavne komponente ovako formirane ispravke vrijednosti su ispravka vrijednosti koja se odnosi na pojedinačno značajne kreditne izloženosti i grupna ispravka vrijednosti plasmana, koja se formira za grupe srodnih plasmana, kod kojih očekivano obezvrijeđenje, ali nije identifikovano (materijalno manje značajni plasmani), kao i kod plasmana koji su materijalno značajni i bili su predmet pojedinačne procjene, ali kod kojih nije identifikovano obezvrijeđenje na bazi pojedinačne procjene.

Pojedinačno procjenjivanje

Banka procjenjuje ispravku vrijednosti za svaki pojedinačno značajan plasman koji ima status „default-a“ kao i potraživanja po kojima je dužnik banka ili neka druga finansijska institucija, plasmani u hartije od vrijednost koje se nekotiraju na zvaničnom tržištu (berzi) i tom prilikom se uzimaju u obzir finansijska pozicija korisnika kredita, održivost biznis plana, njegova sposobnost da poboljša svoje performanse u slučaju finansijskih teškoća, projektovani prihodi, raspoloživost drugih vrsta finansijske podrške i vrijednost kolaterala koja se može realizovati, kao i vremenska dimenzija očekivanih novčanih tokova. Ukoliko dođe do nekih novih informacija koje prema procjeni bitno mijenjaju kreditnu sposobnost klijenta, vrijednost kolaterala i izvjesnost ispunjenja obaveza klijenta prema Banci, radi se vanredna procjena obezvrijeđenja plasmana.

Prag materijalne značajnosti Banka određuje na osnovu analize vrijednosne strukture portfolia po vrstama klijenata i proizvoda.

Ispravka vrijednosti na pojedinačnoj osnovi se obračunava ukoliko postoje objektivni dokazi obezvrijeđenja koji su rezultat jednog ili više događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja finansijskog sredstva i ukoliko postoji mjerljivo smanjenje budućih tokova gotovine.

Objektivnim dokazima koji ukazuju na potrebu obezvrijeđenja plasmana, smatra se:

- kada finansijsko stanje dužnika ukazuje na znatne probleme u njegovom poslovanju;
- kada postoje podaci o neizmirenju obaveza, učestalom kašnjenju u otplati ili neispunjavanju drugih ugovornih odredaba;
- kada Banka, uslijed finansijskih poteškoća dužnika, bitno promjeni uslove otplate potraživanja u odnosu na one koji su prvobitno ugovoreni;
- dužnik ne može da izmiri svoje obaveze u cijelosti bez realizacije sredstva obezbjeđenja;
- neprekidna blokada računa preko 60 dana;
- kada postoje izvjesne značajne finansijske poteškoće u poslovanju klijenta (bankrotstvo, likvidacija, stečaj ili neka druga vrsta finansijske reorganizacije dužnika) i slično.

Dokazi se mogu dokumentovati i analizom u Watch procesu, informacijom o povećanom stepenu rizika dužnika, izvještajima sa sastanaka koji su održani sa dužnikom, izvještajima o obavljenom monitoringu kolaterala klijenata, izvještajima o prinudnoj naplati i danima blokade, izvještajima o kreditima u docnji i drugim informacijama kojima Banka raspolaže. Pored toga, dokumentaciju potrebnu kao dokaz za obezvrijeđenje plasmana, predstavljaju i dokazi za procjenu očekivanih priliva po plasmanu, koji se prije svega odnose na dokumentaciju o planiranim budućim novčanim tokovima dužnika.

Kada postoje objektivni dokazi, iznos obezvrijeđenja se obračunava kao razlika između bruto knjigovodstvene vrijednosti sredstava i sadašnje vrijednosti procjenjenih budućih tokova gotovine pri čemu Banka uvažava postojanje više scenarija naplate prilikom procjene očekivanih budućih tokova gotovine. Tom prilikom, scenarija koja se mogu uzeti u obzir su scenarija iz poslovanja (restrukturiranje/sporazumi islično), scenarija iz realizacija kolaterala (vansudski/sudski/stečaj i ostalo) i prodaja potraživanja. Vjerovatnoće određenog scenarija Banka procjenjuje na osnovu istorijske realizacije i naplate problematičnih slučajeva, specifičnostima pojedinačnog klijenta kao i predviđanjem budućih mogućih ishoda, pri čemu je zbir svih scenarija 100%.

Grupno procjenjivanje

Obezvrijeđenje se procjenjuje grupno po svim plasmanima kod kojih nije identifikovan objektivni dokaz obezvrijeđenja i koji nisu pojedinačno značajni sa statusom default-a i za plasmane kod kojih obračunom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos obezvrijeđenja, kao i po osnovu provizija i drugih potraživanja koja nemaju elemente za svođenje na sadašnju vrijednost ispravke.

Grupna procjena se radi po grupama koje se formiraju na osnovu interno propisane metodologije, bazirane na sistemu internog rejtinga i to na mjesečnom nivou.

Metodologija za obezvrjeđenje je značajno promjenjena i umjesto pristupa realizovanog gubitka u skladu sa MRS 39, primjenjuje se princip budućeg očekivanog gubitka, u skladu sa MSFI 9, kroz uključivanje uticaja očekivanog kretanja makroekonomskih varijabli na buduće kretanje verovatnoće gubitka na bazi statistički dokazanih međuzavisnosti.

Obračun obezvrjeđenja na grupnoj osnovi bazira se na očekivanom kreditnom gubitku u skladu sa vjerovatnoćom neizmirenja obaveza u narednih 12 mjeseci (potraživanja u nivou 1), osim u slučaju kada postoji značajno pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na trenutak inicijalnog priznavanja, kada se procjena kreditnih gubitaka vrši na bazi vjerovatnoće neizmirenja obaveza za period životnog vijeka instrumenta (potraživanja u nivou 2).

Cijeneći specifičnosti u poslovanju sa klijentima, posebno se utvrđuju migracije za privredne klijente, mikrobiznis, stanovništvo po vrstama proizvoda, finansijske institucije i izloženosti prema državama. Obezvrjeđenje kredita umanjuje vrednost kredita i priznaje se kao rashod u okviru bilansa uspjeha.

Obračun rezervisanja za gubitke po vanbilansnim stavkama

Utvrđivanje vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama (potencijalnim obavezama) vrši se po principu budućeg očekivanog gubitka. Utvrđivanje vjerovatnog gubitka Banka vrši i za neiskorišćene preuzete obaveze, za koje nije ugovorila bezuslovno i bez prethodne najave, mogućnost otkaza ugovorene obaveze.

Kod procjene vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, Banka umanjuje izloženost za faktor konverzije (*credit conversation factor* - CCF). Banka koristi najbolju aproksimaciju CCF, a to su faktori konverzije definisani Odlukom o izračunavanju kapitala Agencije za bankarstvo Republike Srpske

Procena rezervisanja na grupnoj osnovi vrši se na osnovu migracija kategorija rizičnosti uz uvažavanje svih elemenata internog sistema rejtinga, na isti način kao u postupku opisanom u okviru bilansnih pozicija.

Rezervisanje se evidentira u okviru obaveza u bilansu stanja i priznaje se kao rashod u okviru bilansa uspeha perioda u kome je vjerovatnoća nastala.

1) Pregled izloženosti kreditnom riziku po klasama aktive

Ukupna neto izloženost kreditnom riziku, izračunata kao bruto izloženost umanjenja za ispravke vrijednosti na bilansnu aktivu i rezervisanja na vanbilansnu aktivu, obračunata u skladu sa MSFI 9, te prosječna neto izloženost tokom perioda, izračunata kao aritmetički prosjek kvartalnih neto izloženosti tokom 2019. godine prikazani su u tabeli ispod:

(u 000 KM)

Ukupna i prosječna neto vrijednost izloženosti			
Br.	Kategorija izloženosti	Neto vrijednost izloženosti na kraju perioda	Prosječne neto izloženosti tokom perioda
1.	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	98.076	110.525
2.	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	108.152	93.142
3.	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	26.768	24.066
4.	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama		
5.	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama		
6.	Izloženosti prema institucijama	18.445	16.718
7.	Izloženosti prema privrednim društvima	150.153	116.676
8.	Izloženosti prema stanovništvu	49.417	62.663
9.	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	55.946	55.520
10.	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	5.154	6.134
11.	Visokorizične izloženosti		
12.	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica		

13.	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom		
14.	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima		
15.	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja		
16.	Ostale izloženosti	21.382	21.123

2) Geografska raspodjela neto vrijednosti izloženosti prema materijalno značajnim oblastima po klasama izloženosti

* Banka je internom metodologijom definisala da se za geografsku podjelu izloženosti prema materijalno značajnim oblastima objavljuju podaci gdje se pod materijalno značajnim oblastima podrazumijevaju pojedinačne države prema kojima Banka ima iznos bruto izloženosti koja je veća od 2% regulatornog kapitala i preostalom roku dospijeća, po klasama izloženosti

(u 000 KM)

Br.	Vrsta izloženosti	BIH	Srbija	Crna Gora	Austrija	Ostale zemlje	Ukupno
1	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	98.076					98.076
2	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	108.152					108.152
3	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	26.768					26.768
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama						
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama						
6	Izloženosti prema institucijama	56	2.555		14.280	1.553	18.445
7	Izloženosti prema privrednim društvima	145.846		3.987		320	150.153
8	Izloženosti prema stanovništvu	49.264	141	12			49.417
9	Izloženosti obezbijedene nekretninama	55.946					55.946
10	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	5.154					5.154
11	Visokorizične izloženosti						
12	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica						
13	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom						
14	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima						
15	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja						
16	Ostale izloženosti	21.382					21.382
Ukupno		510.644	2.696	3.999	14.280	1.873	533.492

3) Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti i prema kategorijama izloženosti

(u 000 KM)

Izloženosti prema vrstama djelatnosti (neto vrijednost izloženosti)																								
Br.	Izloženosti	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	Vadenje ruda i kamena	Prerađivačka industrija	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	Gradevinarstvo	Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motokicla	Saobraćaj i skladištenje	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane; hotelijstvo i ugostiteljstvo	Informacije i komunikacije	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Poslovanje nekretninama	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	Obrazovanje	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	Umjetnost, zabava i rekreacija	Ostale uslužne djelatnosti	Djelatnosti domaćinstva kao poslodaca; Djelatnosti domaćinstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za sopstvenu upotrebu	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i organa	Ostalo neraspoređeno- Fizička lica	Ukupno
1	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama											98.076												98.076
2	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima															108.152								108.152
3	Izloženosti prema subjektima javnog sektora															13.592	13.176							26.768
4	Izloženosti prema multilateralim razvojnim bankama																							
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama																							
6	Izloženosti prema institucijama											18.445												18.445
7	Izloženosti prema privrednim društvima	696	2.311	19.574	26.547	764	9.503	35.394	4.004	4.447	16.164	14.063	1.026	9.768				5.285	307	301				150.153
	od čega: mala i srednja preduzeća	696	392	17.105	2.998	764	7.609	19.422	4.004	4.447	4.187	3.024	1.026	5.615				0	301	301				71.893
8	Izloženosti prema stanovništvu	178		2.507	119	148	1.043	3.966	2.122	239	169	15	54	634	393		1	641	303	387			36.498	49.417
	od čega: mala i srednja preduzeća	178		2.042	119	148	936	3.522	1.580		169	15	39	634	374		1	582	268	371				10.977
9	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	421	581	10.601		65	3.379	10.333	1.690	1.186	1.928	448		616	518			83	251	360			23.488	55.946
	od čega: mala i srednja preduzeća	169	143	10.142		65	3.216	9.421	1.682	385	1.928			616	518			56	251	360				28.951
10	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	4		208		281		2.497	5											28			2.131	5.154
	od čega: mala i srednja preduzeća	4		208		281		2.497	5											28				3.024
14	Visokorizične izloženosti																							
15	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica																							
16	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom																							
17	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima																							
18	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja																							
19	Ostale izloženosti											21.382												21.382

4) Ročna raspodjela neto izloženosti po klasama izloženosti

(u 000 KM)

Br.	Kategorija izloženosti	<=1 godina	>1<=5 godina	> 5 godina	Nije navedeno dospjeće	Ukupno
1	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama				98.076	98.076
2	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	1.750	47.763	58.639		108.152
3	Izloženosti prema subjektima javnog sektora		4.718	22.050		26.768
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama					
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama					
6	Izloženosti prema institucijama				18.445	18.445
7	Izloženosti prema privrednim društvima	60.047	43.346	46.759	1	150.153
8	Izloženosti prema stanovništvu	8.238	14.983	26.188	9	49.417
9	Izloženosti obezbijedene nekretninama	4.690	14.988	36.267		55.946
10	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	1.059	2.901	1.195		5.154
11	Visokorizične izloženosti					
12	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica					
13	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom					
14	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima					
15	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja					
16	Ostale izloženosti				21.382	21.382
	Ukupno	75.785	128.698	191.097	137.912	533.492

5) Izloženosti kod kojih je izvršena ispravka vrednosti bilansnih pozicija i rezervisanje za gubitke po vanbilansnim stavkama, po klasama izloženosti i sektorima na dan 31.12.2019godine

(u 000 KM)

Izloženosti prema značajnoj grani privrede								
Br.	Grane privrede	Izloženosti kod kojih su izvršene ispravke vrijednosti, odnosno umanjenje vrijednosti (izloženosti u statusu neizmirenja obaveza)	Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja	Ispravke vrijednosti za dospjela nenaplaćena potraživanja	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Ukupan iznos obračunatih regulativnih rezervi
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	137	132	134	132	1.305	10	159
2	Vađenje ruda i kamena			491	9	2.912	21	78
3	Prerađivačka industrija	2.997	2.788	2.557	2.393	32.901	219	3.345
4	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija					26.780	115	296
5	Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	323	42	293	38	979	3	225
6	Građevinarstvo	453	453	425	379	13.987	62	737
7	Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	10.073	7.575	8.956	6.669	49.844	151	9.001
8	Saobraćaj i skladištenje	218	213	184	175	7.873	57	358

9	Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane; hotelijerstvo i ugostiteljstvo	33	33	24	24	5.927	55	62
10	Informacije i komunikacije	67	67	61	61	18.391	131	797
11	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja					152.670	242	2.180
12	Poslovanje nekretninama					1.101	21	22
13	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	394	394	392	381	11.048	31	609
14	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	13	13	15	12	919	8	32
15	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje			4		121.991	247	1.126
16	Obrazovanje					1		
17	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada			128	1	19.406	222	23
18	Umjetnost, zabava i rekreacija	50	22	9	6	861		19
19	Ostale uslužne djelatnosti	72	72	65	63	1.054	5	91
20	Ostalo neraspoređeno- fizička lica	5.593	3.463	3.158	2.795	60.251	266	4.722
	Ukupno	20.422	15.268	16.898	13.139	530.202	1.863	23.878

6) Promjene ispravke vrijednosti tokom izvještajnog perioda

(u 000 KM)

	Ispravke vrijednosti za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Ispravke vrijednosti za izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza
1 Početno stanje (31.12.2018.g.)	15.362	3.062
2 Nove ispravke vrijednosti tokom perioda	566	1.071
3 Iznos ukinutih ispravki vrijednosti	-660	-1.657
4 Završno stanje (31.12.2019.g.)	15.268	2.476

7) Iznosi izloženosti prije i poslije korišćenja kreditne zaštite

(u 000 KM)

Izloženosti prije i poslije korišćenja kredite zaštite					
Br.	Kategorija izloženosti	Vrijednost neto izloženosti prije korišćenja kreditne zaštite		Vrijednost neto izloženosti poslije korišćenja kreditne zaštite	
		Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti koje nisu u statusu neizmirenja obaveza	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza
1	Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama	98.076		98.076	
2	Izloženosti prema regionalnim vladama ili lokalnim vlastima	108.152		145.297	
3	Izloženosti prema subjektima javnog sektora	26.768		9.796	
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama				
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama				
6	Izloženosti prema institucijama	18.445		18.445	
7	Izloženosti prema privrednim društvima	150.153		125.467	

8	Izloženosti prema stanovništvu	49.417		47.774	
9	Izloženosti obezbjeđene nekretninama	55.946		55.946	
10	Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza		5.154		5.056
11	Visokorizične izloženosti				
12	Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica				
13	Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom				
14	Izloženosti u obliku udjela ili akcija u investicionim fondovima				
15	Izloženosti na osnovu vlasničkih ulaganja				
16	Ostale izloženosti	21.382		27.636	

5.2.2. Finansijska poluga

Stopa finansijske poluge prema izračunu Banke sa stanjem na dan 31.12.2019. godine iznosi 11,24% i ista je znatno iznad propisanih minimalnih zahtjeva (veća je za 5,24 procentnih poena).

Pregled stavki uključenih prilikom izračunavanja mjere ukupne izloženosti banke koja predstavlja nazivnik prilikom izračunavanja stope finansijske poluge:

(u 000 KM)

Vrijednosti izloženosti	Iznos 31.12.2019.
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 10 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 1. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 20 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 2. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	2.232
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 50 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	17.060
Stavke vanbilansa sa faktorom konverzije od 100 % u skladu s članom 37. stav 8. tačka 4. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	
Ostala imovina	489.175
(-) Iznos odbitnih stavki aktive – osnovni kapital – skladu sa članom 37. stav 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	-963
Izloženosti stope finansijske poluge – u skladu sa članom 37. stav 4. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	507.504
Kapital	
Osnovni kapital – u skladu sa članom 37. stav 3. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	57.055
Stopa finansijske poluge	
Stopa finansijske poluge – u skladu sa članom 37. stav 2. Odluke o izračunavanju kapitala banaka	11,24%

Mjera ukupne izloženosti predstavlja zbir bilansnih izloženosti umanjene za ispravku vrijednosti i vanbilansnih izloženosti umanjene za rezerve izračunate po međunarodnim računovodstvenim standardima uz primjenu odgovarajućih faktora konverzije, a sve umanjeno za iznos odbitnih stavki aktive (pozicija ostala nematerijalna imovina i odložena poreska sredstva/imovina prikazana u izračunu osnovnog kapitala).

U odnosu na stanje sa 31.12.2018. godine stopa finansijske poluge je manja za 0,54 procentnih poena.

Najznačajnija promjene u elementima za izračun stope finansijske poluge u odnosu na prethodnu godinu su bile u iznosu bilansne izloženosti umanjene za ispravke vrijednosti (porast neto bilansne imovine za 46 mil. KM u odnosu na prethodnu

godinu), stavki vanbilansa sa faktorom konverzije od 50 % (porast za 6 mil KM) i porastu iznosa osnovnog kapitala za 1,4 mil. KM.

Banka upravlja rizikom prekomjerne finansijske poluge kroz uspostavljene procese upravljanja osnovnim kapitalom i izloženosti Banke, pri čemu navedeni procesi podrazumijevaju adekvatne sisteme praćenja, mjerenja, planiranja i kontrole relevantnih pozicija te korištenja raspoloživih alata i metoda upravljanja kapitalom i optimiziranja izloženosti.

6. LIKVIDNOSNI ZAHTJEVI

U procesu upravljanja rizikom likvidnosti osnovne nadležnosti i odgovornosti organizacionih dijelova Banke su podijeljene na:

- organizacioni dijelovi koji preuzimaju rizik (Sektor upravljanja sredstvima i likvidnošću, Sektor prodaje Sektor platnog prometa u zemlji i inostranstvu i Filijale Banke);
- organizacioni dijelovi koji upravljaju rizikom (Sektor upravljanja rizicima);
- organizacioni dijelovi za praćenje i kontrolu (Sektor upravljanja rizicima, Interna revizija, Kontrola usklađenosti poslovanja);
- organizacioni dijelovi podrške (Sektor finansija, računovodstva i izvještavanja, Sektor administracije plasmana i depozita – Back Office, Sektor informacionih tehnologija, Služba pravnih i opštih poslova i ljudskih resursa).

Nadležni organi Banke za donošenje odluka i nadzor nad procesom upravljanja rizikom likvidnosti:

- Nadzorni odbor;
- Odbor za reviziju;
- Uprava banke;
- ALCO odbor;
- Odbor za likvidnost;
- Kreditni odbor.

Izveštavanje o procesu upravljanja rizikom likvidnosti vrši se interno i eksterno.

Sektor finansija, računovodstva i izvještavanja vrši nadzorno izvještavanje o riziku likvidnosti ABRS, na propisanim obrascima od strane ABRS i u vremenskim periodima određenim obrascima, odnosno dostavlja:

- izvještaj o dnevnoj likvidnosti;
- dekadni izvještaj o poziciji likvidnosti;
- izvještaj o ročnoj usklađenost finansijske aktive i pasive.

Sektor upravljanja rizicima kontinuirano prati i kontroliše rizik likvidnosti i izračunava LCR za potrebe izvještavanja Agencije za bankarstvo RS na mjesečnoj osnovi.

Praćenje rizika likvidnosti Sektor finansija, računovodstva i izvještavanja vrši na unutar-dnevnoj, dnevnoj, sedmičnoj, desetodnevnoj, mjesečnoj, kvartalnoj, polugodišnjoj i godišnjoj osnovi prema regulatornim zahtjevima, dok izvještavanje vrši u skladu sa zvanično objavljenim izvještajnim obrascima ABRS.

Izveštaj o rezultatima provedenih testiranja otpornosti na stres, te plan mjera koje će Nadzorni odbor i Uprava Banke preduzeti za ublažavanje potencijalnih negativnih efekata Banka dostavlja Agenciji za bankarstvo RS u štampanom i elektronskom obliku, najkasnije do 31.03. tekuće godine za prethodnu godinu.

Najmanje jednom godišnje Banka vrši testiranje Plana za nepredviđene slučajeve poremećaja likvidnosti (LCP) i ukoliko je eventualno došlo do nastanka nepredviđenih slučajeva priprema posebne izvještaje kojima obavještava Agenciju, CB BiH i druge nadležne institucije o uzrocima nastanka nepredviđenih slučajeva i planiranim aktivnostima za njihovo otklanjanje.

Banka interno izvještava Matičnu banku na mjesečnom, polugodišnjem i godišnjem nivou i dostavlja: dnevni pokazatelj likvidnosti, mjesečni pokazatelj likvidnosti, pokazatelj pokrića likvidnosti aktivom, izvještaj o upravljanju rizikom likvidnosti, izvještaj o testiranju LCP, izvještaj o CORE depozitima, izvještaj o uticaju vanbilansa, izvještaj o upravljanju rizicima.

Banka koristi sljedeće tehnike za merenje rizika likvidnosti: GAP analiza, Racio analiza, praćenje pokazatelja likvidnosti, sprovođenje stres testova.

Banka je definisala interne standarde za upravljanje rizikom likvidnosti, koji se odnose na definisani interni limit pokazatelja likvidnosti, pokazatelja pokrića likvidnom aktivom, limite gepova likvidnosti po ročnosti, identifikaciju i kvantifikovanje ranih signala krize likvidnosti.

U cilju upravljanja rizikom likvidnosti uspostavljen je sistem eksternih (propisanih od lokalnog regulatora) i internih limita (usvojenih od strane nadležnih odbora Banke). Regulatorno definisani limiti likvidnosti se poštuju i održavaju nivo likvidnosti iznad definisanih minimalnih vrijednosti, usklađujući svoje poslovanje sa limitima definisanim na nivou Banke. U cilju upravljanja rizikom likvidnosti uspostavljen je sistem praćenja limita. Limiti koje Banka poštuje odnose se na održavanje pokazatelja likvidnosti i užeg

показатеља ликвидности у периоду од 1 дана, 3 дана и просјека за мјесец дана и показатеља покрића ликвидном активом који одржава на нивоу који није нижи од 100%. Приликом дефинисања limita изложености ризику ликвидности сасгледавана се више аспеката ризика ликвидности, узимајући у обзир ограничавајући негативан ефекат на финансијски резултат и капитал, лимитирајући рочну неускладеност.

Коефицијент покрића ризика ликвидности LCR на дан 31.12.2019. године износи 114,27%.

С 76.00 – ЛИКВИДНОСНА ПОКРИВЕНОСТ – ИЗРАЧУНАВАЊЕ (Образац ЛП 5)			
Валута			
Ред	Број	Ставка	Вриједност/Процент 010
ИЗРАЧУНАВАЊЕ			
Бројник, називник, стопа			
010	1	Заштитни слој ликвидности	121610089.17
020	2	Нето ликвидносни одливи	106426044.12
030	3	Коефицијент ликвидносне покривености (%)	1.1427
Израчунавање бројника			
040	4	Заштитни слој ликвидности у облику имовине нивоа 1 искључујући покривене обвезнице изузетно високог квалитета (у складу с чланом 24. Одлуке): неприлагођен	121610089.17
050	5	Одливи на основу колатерала у облику имовине нивоа 1а искључујући покривене обвезнице изузетно високог квалитета које доспијевају у року од 30 дана	0.00
060	6	Приливи на основу колатерала у облику имовине нивоа 1 искључујући покривене обвезнице изузетно високог квалитета које доспијевају у року од 30 дана	0.00
070	7	Обезбјеђени одливи новца који доспијевају у року од 30 дана	0.00
080	8	Обезбјеђени приливи новца који доспијевају у року од 30 дана	0.00
090	9	Прилагођени износ имовине нивоа 1 искључујући покривене обвезнице изузетно високог квалитета "прије примјене горње границе"	121610089.17
100	10	Вриједност имовине нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета у складу с чланом 24 Одлуке.: неприлагођена	0.00
110	11	Одливи на основу колатерала у имовини нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета које доспијевају у року од 30 дана	0.00
120	12	Приливи на основу колатерала у имовини нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета које доспијевају у року од 30 дана	0.00
130	13	Прилагођени износ имовине нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета "прије примјене горње границе"	0.00
140	14	Прилагођени износ имовине нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета "након примјене горње границе"	0.00
150	15	"Износ вишка ликвидне имовине" нивоа 1 у облику покривених обвезница изузетно високог квалитета	0.00
160	16	Вриједност имовине нивоа 2а у складу с чланом 24. Одлуке: неприлагођена	0.00
170	17	Одливи на основу колатерала у имовини нивоа 2а који доспијевају у року од 30 дана	0.00
180	18	Приливи на основу колатерала у имовини нивоа 2а који доспијевају у року од 30 дана	0.00
190	19	Прилагођени износ имовине нивоа 2а "прије примјене горње границе"	0.00
200	20	Прилагођени износ имовине нивоа 2а "након примјене горње границе"	0.00
210	21	"Износ вишка ликвидне имовине" нивоа 2а	0.00
220	22	Вриједност имовине нивоа 2б у складу с чланом 24. Одлуке.: неприлагођена	0.00
230	23	Одливи на основу колатерала у имовини нивоа 2б који доспијевају у року од 30 дана	0.00
240	24	Приливи на основу колатерала у имовини нивоа 2б који доспијевају у року од 30 дана	0.00
250	25	Прилагођени износ имовине нивоа 2б "прије примјене горње границе"	0.00
260	26	Прилагођени износ имовине нивоа 2б "након примјене горње границе"	0.00
270	27	"Износ вишка ликвидне имовине" нивоа 2б	0.00
280	28	Износ вишка ликвидне имовине	0.00
290	29	Заштитни слој ликвидности	121610089.17
Израчунавање називника			
300	30	Укупни одливи	129235132.14
310	31	У цијелости изузети приливи	0.00
320	32	Приливи на које се примјењује горња граница од 90 %	0.00
330	33	Приливи на које се примјењује горња граница од 75 %	22809088.02
340	34	Смањење за у цијелости изузете приливе	0.00
350	35	Смањење за приливе на које се примјењује горња граница од 90 %	0.00
360	36	Смањење за приливе на које се примјењује горња граница од 75 %	22809088.02
370	37	Нето ликвидносни одлив	106426044.12
Стуб 2			
380	38	Захтјеви из Стуба 2.	0.00

7. IZLOŽENOST BANKE PO OSNOVU ULAGANJA

Banka nema izloženost po osnovu vlasničkih ulaganja u bankarskoj knjizi.

8. KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI

Banka je izložena kamatnom riziku na pozicijama koje se vode u bankarskoj knjizi, i to:

- riziku vremenske (ročne) neusklađenosti dospjeća i ponovnog određivanja cijena;
- riziku krive prinosa – kome je izložena usljed promjene oblika krive prinosa;
- baznom riziku – kome je izložena zbog različitih referentnih kamatnih stopa kod kamatno osjetljivih pozicija sa sličnim karakteristikama što se tiče dospjeća ili ponovnog određivanja cijena;
- riziku opcija – kome je izložena zbog ugovornih odredbi u vezi s kamatno osjetljivim pozicijama (kreditni s mogućnošću prijevremene otplate, depoziti s mogućnošću prijevremenog povlačenja i dr.).

Osnovni uzroci kamatnog rizika mogu biti eksterni i interni. Eksterni uzroci potiču iz okruženja Banke i direktno utiču na ponašanje deponenata, kreditora, kao i klijenata Banke. Banka na njih ne može da utiče nego im se prilagođava.

Eksterni uzroci mogu biti:

- pad kreditnog rejtinga zemlje;
- inflatorna očekivanja;
- reputacioni rizici konkurenata;
- sistemski rizik tržišta;
- nedostupnost izvora finansiranja u odgovarajućoj kamatnoj stopi;
- makroekonomija i globalna politika;
- privredni ciklus (recesija);
- rizik plitkog tržišta i nepostojanja tržišta sa instrumentima hedžinga;
- izražena volatilitnost tržišnih parametara, uključujući kamatne stope;
- ostali faktori okruženja.

Osnovni interni uzroci izloženosti kamatnom riziku:

- neusklađenost rokova do dospjeća (za pozicije sa fiksnom kamatnom stopom), odnosno do perioda ponovnog formiranja kamatne stope (za pozicije sa promjenljivom kamatnom stopom), za pozicije iz bankarske knjige i vanbilansne pozicije;
- prisustvo ugrađenih opcija, kao što su opcije prijevremenog povlačenja depozita, vraćenje kredita i minimalnih/maksimalnih kamatnih stopa;
- uticaj drugih rizika;
- uvođenje novih poslovnih proizvoda i aktivnosti.

Analize koje Banka sprovodi na dnevnom i mjesečnom nivou u cilju identifikacije faktora (internih i eksternih) na izloženosti kamatnom riziku su:

- analiza kretanja tržišnih kamatnih stopa;
- analiza prijevremenih otplata kredita;
- analiza prijevremeno povučenih depozita;
- izmjene u regulativi;
- ostali eksterni / interni faktori.

Procesom upravljanja kamatnim rizikom Banka osigurava da se identifikovan rizik koji se odnosi na nove proizvode i aktivnosti sprovodi putem adekvatnih postupaka i kontrola prije njihovog uvođenja.

Za potrebe izračunavanja kamatnog rizika Banka razmatra i ocjenjuje uticaj:

- pretpostavki o nekamatnosnoj imovini i obavezama iz bankarske knjige;
- pretpostavki o ponašanju klijenata u vezi sa depozitima bez ugovorenog roka dospjeća, te pretpostavki o dospjeću obaveza sa kratkim ugovornim dospjećem koje se ponašaju kao dugoročne obaveze i
- ugrađenih opcija imovine i obaveza koje mogu biti automatske ili zavisne od njihovog ponašanja.

Mjerenje, odnosno procjena kamatnog rizika vrši se na mjesečnom nivou pomoću modela:

- GAP analize;
- racio analiza
- ekonomska vrijednost bankarske knjige;

- scenario analiza i analiza osjetljivosti (testiranje otpornosti na stres).

Osnovna metoda mjerenja kamatnog rizika je GAP analiza, koja podrazumijeva izradu izveštaja o neusklađenosti (GAP-u) kamatonosnih pozicija bilansa stanja na osnovu sljedećih pravila:

- pozicije sa fiksnom kamatnom stopom - budući tok gotovine u GAP Izveštaju kamatnog rizika se formiraju koristeći poznatu kamatnu stopu i parametre za formiranje amortizacije;
- pozicije sa ugovorenim promjenljivom kamatnom stopom (EURIBOR, i sl.) – dio glavnice koja dospijeva do momenta ponovnog utvrđivanja kamatne stope u GAP Izveštaju kamatnog rizika se amortizuje na osnovu poznatih pravila amortizacije, a preostali dio se raspoređuje na period koji odgovara momentu ponovnog utvrđivanja kamatne stope;
- pozicije koje nemaju definisano dospjeće i datum ponovnog utvrđivanja kamatne stope, kao i pozicije čije je realno dospjeće različito od ugovorenog, svrstavaju se u odgovarajuće vremenske okvire na osnovu analize tih pozicija u prethodnom periodu (procjene i prethodnog iskustva), odnosno na osnovu ekspertske analize i primjenom odgovarajućih matematičko/statističkih modela za ocjenu trenda i cikličnosti (interpolacija, ekstrapolacija i slično).

Banka koristi pojednostavljeni obračun procjene promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, primjenjujući standardni kamatni šok od 200 baznih poena na pozicije bankarske knjige po svim značajnim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno.

Za svaku značajnu valutu pojedinačno i za ostale valute ukupno vrši se netiranje pozicije imovine i obaveza (ili aktivnih i pasivnih vanbilansnih stavki) po svakoj vremenskoj zoni, i tako da dobijamo ukupnu neto poziciju po zoni.

Sabiranjem neto duge i neto kratke pozicije po svim valutama dobija se ukupna neto ponderisana pozicija bankarske knjige.

Ukupna neto ponderisana pozicija bankarske knjige izražena je u apsolutnom iznosu i predstavlja promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige Banke, koja je nastala kao rezultat primjene standardnog kamatnog šoka.

Banka redovno sprovodi stres testiranje kamatnog rizika, kojim procenjuje uticaj promjene ključnih faktora na izloženost kamatnom riziku. Pri utvrđivanju izloženosti riziku kamatne stope u bankarskoj knjizi i limita ovog rizika, Banka procenjuje negativne efekte promjene ove stope na finansijski rezultat (bilans uspjeha), kao i na ekonomsku vrijednost Banke. U modeliranju scenarija, pored promjena kamatnih stopa posebno se razmatra uticaj prijevremenog povlačenja depozita i prijevremenog vraćanja kredita, koje Banka procenjuje na bazi istorijskih kretanja.

9. INTERNA PROCJENA ADEKVATNOSTI KAPITALA - ICAAP

Banka je uspostavila proces interne procjene adekvatnosti kapitala (u daljnjem tekstu: ICAAP) u skladu sa svojim rizičnim profilom i tolerancijom prema rizicima, a koji za cilj ima jačanje odnosa između upravljanja rizicima i kapitala Banke, odnosno da obezbjedi da Banka raspolaže dovoljnim nivoom kapitala da podrži sadašnje i buduće aktivnosti i pokrije sve materijalno značajne rizike kojima je izložena u svom poslovanju.

ICAAP je uključen u sistem upravljanja rizicima i integralni je dio procesa donošenja odluka u Banci, takođe redovno se preispituje i prilagođava, a posebno kada je Banka izložena novim rizicima ili značajnim promjenama.

Banka je uspostavila Strategiju i Plan upravljanja kapitalom.

Plan upravljanja kapitalom sadrži:

- strateške ciljeve i periode za njihovo ostvarenje, uzimajući u obzir uticaj makroekonomskog okruženja i faze privrednog ciklusa;
- način organizacije procesa upravljanja raspoloživim internim kapitalom;
- procedure planiranja adekvatnog nivoa raspoloživog internog kapitala;
- način dostizanja i održavanja adekvatnog nivoa internog kapitala;
- plan poslovanja u slučaju nepredviđenih događaja koji mogu uticati na iznos raspoloživog internog kapitala.

ICAAP je stabilan proces upravljanja rizicima koji adekvatno identifikuje, mjeri, agregira i prati rizike kroz obuhvat svih ključnih elemenata procjene kapitalnih zahtjeva, planiranja i upravljanja kapitalom.

ICAAP je dokumentovan proces koji se sprovodi na kontinuiranoj osnovi i u skladu je sa Strategijom preuzimanja i upravljanja rizicima i pojedinačnim Politikama za upravljanje rizicima, kao i Strategijom upravljanja kapitalom. Osnovne uslove koje ICAAP ispunjava:

- zasnovan je na procesu identifikacije i mjerenja, odnosno procjene rizika;
- pruža sveobuhvatnu procjenu rizika, kao i praćenje značajnih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju;
- obezbjeđuje adekvatan interni kapital u skladu sa rizičnim profilom Banke;
- uključen je u sistem upravljanja i donošenja odluka;
- predmet je redovne analize, praćenja i provjere.

Cilj ICAAP-a je jasno određivanje takvog nivoa kapitala koji je dovoljan za pokriće svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju. Osnovni cilj procesa procjene adekvatnosti internog kapitala jeste poboljšanje veze između rizičnog profila Banke, sistema upravljanja rizicima i dostupnosti kapitala.

Kroz ICAAP se osim procjene internih kapitalnih zahtjeva procjenjuje i interni kapital. Planiranje internog kapitala osigurava i održavanje takav nivo kapitala koji može podržati rast plasmana, budućih izvora sredstava, politiku dividendi.

Okvir procesa interne procjene adekvatnosti kapitala odražava Strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima, Strategiju i Plan upravljanja kapitalom i postavljene limite, pri čemu ICAAP služi kao sveobuhvatni upravljački model.

Banka kontinuirano procjenjuje rizični profil i redovno revidira postupak interne procjene adekvatnosti kapitala istovremeno razvijajući metodologije procjene ostalih vrsta rizika kako bi sveobuhvatno upravljanje rizicima na nivou Banke bilo što efikasnije.

Osnovna načela procesa interne procjene adekvatnosti kapitala Banke:

- uspostavljanje procesa interne procjene adekvatnosti kapitala Banke u skladu sa ciljevima upravljanja i načelima preuzimanja i upravljanja rizicima;
- identifikovanje, mjerenje (procjena), ublažavanje i praćenje svih rizika kao osnova za procjenu adekvatnosti kapitala;
- postavljanje procesa interne procjene adekvatnosti kapitala Banke u skladu sa obimom, vrstom i složenosti poslova Banke;
- obezbeđenje internog kapitala u skladu sa rizičnim profilom.

Faze ICAAP-a:

ICAAP-a se dijeli na 4 faze:

- utvrđivanje materijalno značajnih rizika,
- izračunavanje internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike,
- utvrđivanje ukupnih internih kapitalnih zahtjeva i
- poređenje sljedećih elemenata:
  - kapitala obračunatog u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala banke i raspoloživog internog kapitala,
  - minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala Banke i internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike i
  - zbira minimalnih kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa Odlukom kojom se utvrđuje adekvatnost kapitala Banke i ukupnih internih kapitalnih zahtjeva.

Utvrđivanje materijalno značajnih rizika – na osnovu metodologije utvrđeni su kvantitativni i kvalitativni kriterijumi na osnovu kojih se utvrđuju materijalno značajni rizici koji će biti uključeni u proces interne procjene adekvatnosti kapitala, u skladu sa vrstom, obimom i složenosti poslovanja kojim se Banka bavi, kao i specifičnosti tržišta na kojima posluje. Pri procjeni materijalne značajnosti rizika, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno koje preuzima. Svi preuzeti rizici mogu se podijeliti na značajne – za koje je potrebno izdvojiti dio kapitala i na rizike koji ne zahtijevaju njegovo izdvajanje s obzirom da su procijenjeni kao nematerijalni, ili Banka njima upravlja kroz uspostavljeni sistem upravljanja rizicima.

Obračunavanje iznosa internih kapitalnih zahtjeva za pojedinačne rizike – Banka koristi metode propisane za obračun minimalnih kapitalnih zahtjeva, kao i interne pristupe mjerenja. Banka sprovodi stresno testiranje za sve materijalno značajne rizike i za interni kapital, koji uključuju faktore rizika specifične za okruženje u kome Banka posluje. Rezultati stresnog testiranja uzimaju se u obzir pri procjeni i održavanju internog kapitala na određenom nivou.

Za uključivanje materijalno značajnih rizika u ICAAP Banka primjenjuje sljedeće metodologije za:

- kreditni rizik – standardizovani pristup uz primjenu stresnog testiranja;
- operativni rizik – standardizovani pristup uz primjenu stresnog testiranja;
- tržišni rizik (devizni rizik i cjenovni rizik po osnovu pozicija iz knjige trgovanja) – VaR metodologija sa primjenom stresnog testiranja;
- kamatni rizik – metodologija na osnovu osjetljivosti neto kamatnog prihoda i promjene faktora;
- rizik likvidnosti – za potrebe ICAAP-a sagledava se primjenom testiranja “hipotetičkog” nivoa krize likvidnosti i kalkulacija nedostajućeg iznosa sredstava;
- rizik koncentracije – primjenom modela zasnovanog na HHI indeksu propisanog od strane regulatora (indeks sektorske i individualne koncentracije) uz primjenu stres testa;
- rezidualni rizik – stres testiranje pogoršanja efikasnosti korišćenih tehnika ublažavanja kreditnog rizika;
- ostali značajni rizici – strateški rizik, rizik zemlje, reputacijski rizik, pravni rizik Banke u skladu sa Odlukom o postupku interne procjene adekvatnosti kapitala vrši i izdvajanje od 5% internog kapitalnog zahtjeva od regulatornog kapitala
- materijalno neznajni rizici su uključeni u ICAAP kroz sistem politika i procedura, sistem limita, sistem odlučivanja.

10. INTERNA PROCJENA ADEKVATNOSTI LIKVIDNOSTI - ILAAP

Banka je uspostavila proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti (u daljnjem tekstu: ILAAP) kao postupak interne procjene adekvatnosti likvidnosti i izvora finansiranja koji Banka sprovodi samostalno i kontinuiranoj osnovi i koji predstavlja ocjenu strategija, politika, procesa i sistema za identifikovanje, mjerenje, upravljanje i praćenje rizika koji utiču na likvidnost Banke

ILAAP se zasniva na sedam principa, i to su:

- ✓ Nadzorni odbor i Uprava Banke odgovorni su za uspostavljanje i provođenje adekvatnosti ILAAP-a:
- ✓ ILAAP je sastavni dio sveobuhvatnog sistema upravljanja u banci:
- ✓ ILAAP daje ključni doprinos kontinuitetu poslovanja banke obezbjeđujući adekvatnu likvidnost sa različitih aspekata:
- ✓ Svi značajni rizici su identifikovani i uključeni u ILAAP:
- ✓ Interne rezerve likvidnosti i stabilni izvori finansiranja su precizno određeni, pri čemu su rezerve likvidnosti visokokvalitetne:
- ✓ Metodologije za kvantifikovanje rizika u ILAAP-u su adekvatne, konzistentne i nezavisno validirane:
- ✓ Redovno testiranje otpornosti likvidnosti na stress treba da obezbijedi adekvatnu likvidnost i u vanrednim situacijama

ILAAP obezbjeđuje da Banka ima strategije, politike, procese i sisteme za identifikovanje, mjerenje, upravljanje i praćenje rizika likvidnosti u odgovarajućim vremenskim periodima, uključujući i unutardnevnu likvidnost, koji moraju obezbijediti da Banka održava adekvatne nivoe rezervi likvidnosti.

Banka vrši internu procjenu adekvatnosti likvidnosti u skladu sa svojim rizičnim profilom, sklonošću ka rizicima i tolerancijom prema rizicima i na osnovu nje određuje strategiju za održavanje potrebnog nivoa stabilnih izvora finansiranja.

U skladu sa svojim rizičnim profilom, Banka utvrđuje ukupne interne likvidonosne zahtjeve i raspoloživa likvidna sredstva i vrši njihovu raspodjelu.

Prilikom procjene potreba za likvidnosti, Banka uzima u obzir uticaj ekonomskih ciklusa i osjetljivost na druge eksterne rizike i faktore.

Svaka promjena strateškog cilja Banke, poslovnog plana, poslovnog okruženja ili ostalih faktora koji materijalno utiču na pretpostavke ili metodologije korišćene u postupku procjene adekvatnosti likvidnosti, podrazumjevaju prilagođavanje procesa interne procjene adekvatnosti likvidnosti Banke.

Banka uključuje sve nove rizike koji nastaju u njenom poslovanju u proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti.

Banka najmanje jednom godišnje provjerava i preispituje adekvatnost procesa interne procjene adekvatnosti likvidnosti Banke i u slučaju potrebe sprovodi odgovarajuća prilagođavanja.

Preispitivanje i prilagođavanje ILAAP procesa Banka sprovodi i u slučajevima izloženosti novim rizicima ili značajnim promjenama, kako u strateškim opredjeljenjima, tako i u eksternom okruženju, kao i u slučaju nepovoljnih rezultata stres testova.

Dodatno, u skladu sa regulatornim zahtjevima ABRS:

- ✓ Banka na kontinuiranoj osnovi, uspostavlja i provodi odgovarajući dokumentovani postupak za utvrđivanje i obezbjeđenje adekvatnog nivoa likvidnosti koji prema internoj procjeni odgovara prirodi, obimu i složenosti aktivnosti Banke, pri tome uzimajući u obzir rizični profil, sistem upravljanja rizicima i tehnike kojima se koristi za smanjenje rizika.
- ✓ Prilikom izbora postupka za utvrđivanje i obezbjeđenje adekvatnog nivoa likvidnosti, Banka uzima u obzir i druge faktore, kao što su tržišna pozicija, ulazak na nova tržišta, dostupnost likvidnih sredstava te ostali strateški ciljevi. Uticaj navedenih faktora na visinu procijenjene potrebnog pokriva likvidnom aktivom na osnovu rezultata ILAAP-a Banka analizira i dokumentuje.
- ✓ Banka definiše, dokumentuje i redovno nadzire adekvatnost postupka internog pokazatelja pokriva likvidnom aktivom.

Banka definiše odgovarajuće interne ciljeve za obezbjeđenje primjene ILAAP-a. Interni ciljevi su odgovarajući ukoliko kao minimum definišu pristup za obezbjeđenje potrebnog pokriva likvidnom aktivom:

- za uobičajeno poslovanje Banke i
- u vanrednim situacijama.

Prilikom definisanja internih ciljeva Banka:

- razmatra i odgovarajuću zaštitu interesa akcionara, Nadzornog odbora i Uprave Banke i drugih zaposlenih Banke, te povjerilaca Banke. Zaštita ovih interesa je adekvatna ako primjena ILAAP-a omogućava zaštitu od događaja koji bi mogli negativno uticati na normalno obavljanje aktivnosti Banke i isplatu obaveza prema povjericima Banke,
- razmatra i manje značajne rizike koji se često realizuju,
- razmatra vlastite sposobnosti za pristup izvorima finansiranja

Raspoloživi pokazatelj pokriva likvidnom aktivom (ABRS pristup) označava iznos koji je raspoloživ za pokrivanje svih rizika kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju.

Utvrđivanje materijalno značajnih rizika – na osnovu metodologije utvrđeni su kvantitativni i kvalitativni kriterijumi na osnovu kojih se utvrđuju materijalno značajni rizici koji će biti uključeni u proces interne procjene adekvatnosti likvidnosti, u skladu sa vrstom, obimom i složenošću poslovanja kojim se Banka bavi, kao i specifičnosti tržišta na kojima posluje. Pri procjeni materijalne značajnosti rizika, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno koje preuzima.

11. PODACI O BANKARSKOJ GRUPI

Banka ima položaj podređenog društva prema Matičnoj banci, odnosno Banka nije matično društvo niti ima podređena društva.

12. ZALOŽENA I NEZALOŽENA IMOVINA

Knjigovodstvena vrijednost založene i nezaložene imovine i struktura založene imovine uz navođenje promjena nakon posljednje objave:

(u 000 KM)

Vrsta imovine	Bruto knjigovodstvena vrijednost založene imovine	Bruto knjigovodstvena vrijednost nezaložene imovine
Dati krediti	25.710	284.443
Ulaganja u dužničke instrumente	-	53.684
Ulaganja u vlasničke instrumente	-	-
Ostalo	320	197.206

Nakon posljednje objave (izveštajni period na dan 31.12.2018. godine) umanjen je iznos založenog kreditnog portfolia Banke u iznosu 2.601 hiljada KM.

Struktura založene imovine unutar grupe:

- Banka nema založenu imovinu u korist članova grupe Komercijalne banke ad Beograd.

Opisne informacije o uticaju poslovnog modela na nivo založenosti njene imovine je davanje i uzimanje kredita kao i važnosti zaloga za njen model finansiranja:

- uticaj poslovnog modela Banke na nivo založenosti i važnosti zaloge za njen model finansiranja je određen djelatnošću banke;
- uzimanja i davanja kredita, a s obzirom na karakter i osnov zaloge Banka, po osnovu izvora sredstva u vezi čijeg angažovanja je uspostavljeno zalaganje kreditnog portfolia, ostvaruje propisane pokazatelja poslovanja (ročne i devizne usklađenosti) sa pozitivnim finansijskim efektima.

Opis opštih uslova ugovora o obezbjeđenju kolateralom koji su sklopljeni radi obezbjeđenja obaveza Banke:

- Banka je u svrhu obezbjeđenja novčanih potraživanja po osnovu ugovora o zajmovima zaključenim između Fonda za Razvoj i zapošljavanje Republike Srpske, Fonda stanovanja Republike Srpske, Fonda za razvoj istočnog dijela i Banke zasnovala založno pravo za sadašnja i buduća potraživanja u korist gore navedenih fondova u iznosu od 25.710 hilj KM, a po osnovu kojeg zaduženja Banka zalagodavac je zaključila pojedinačne ugovore o kreditu sa korisnicima kredita iz sredstava navedenih fondova.
- Po osnovu članstva u sistemu platnih kartica brenda MasterCard izvršeno je deponovanje 320 hilj KM radi obezbjeđenja u slučaju neizvršavanja obaveza od strane Banke.